

Helyi Vidékfejlesztési Terv

LEADER+

Galga-menti Helyi Vidékfejlesztési Akciócsoport

1. Helyzetértékelés, társadalmi, gazdasági és környezeti helyzetkép

1.1. Térségi lehatárolás, a települések közötti kapcsolatok rövid bemutatása

a) A lehatárolás indoklása

A Galga-menti Helyi Akciócsoport – a nevének megfelelően - a Galga völgyét, mint egységes földrajzi, kereskedelmi, környezeti és kulturális egységet fedi le. Az akciócsoportunk területi lehatárolásánál a korábban már természetesen kialakult együttműködési és egymásrautaltsági szempontok voltak a meghatározók. A Galga patak felső és alsó szakasza, az azt tápláló patakok valamint ezek völgye szervesen kapcsolja össze a településeket.

Az előbbinek Aszód város, míg az utóbbinak Tura város a központja, mindkettő jóval 10 000 fő alatti lélekszámmal és szintén vidéki besorolással. A legészakibb település Püspökhatvan, míg a legdélebben fekvő településeink Dány, Zsámbok, Boldog az alsó Galga két partján fekszenek. A közös patak, mint vízgyűjtő jól szimbolizálja az egymásra utaltságot, hiszen nem csak az éltető tiszta vizet gyűjti és osztja meg a települések között, de áradás esetén is csak az együttes fellépés vezethet eredményre.

b) A térséget alkotó települések elhelyezkedése, funkcionális, statisztikai, közigazgatási és más jellegű kapcsolatai

- településszerkezeti adottságok, város és vidéke kapcsolatrendszere, közlekedési és más szolgáltatási kapcsolatok,

Az akció csoport területe nem csak a megye határokat (Pest és Heves), de a statisztikai körzetekét (aszódi, gödöllői, váci és hatvani) is átlépi. A térség „kétközpontúsága” jól kiegészítette egymást már a történelmi idők óta. Aszód a kereskedelmi, kulturális, oktatási hagyományaival, míg Tura a mezőváros jellegével szolgálta a Galga menti települések lakóit. Az alsó Galga menti települések fiataljai közül sokan ma is Aszód középiskoláiban tanulnak, míg a Turai nagybani piac vonzza a felső Galga mezőgazdasági termelőit és kereskedőit is. A kulturális összetartozást nem csak a közös népdalkincs, a közös táncok, de a népművészet számos más ága is jól bizonyítja Galgamácsától Galgahévízen át le egészen Boldogig, Dányig.

A vizsgált terület közigazgatásilag túlnyomóan Pest Megyéhez, vagy a régiós felosztásban a Közép Magyarországi Régióhoz tartozik. Boldog község a kivétel, amelyik Heves megye területén van. Térségünk 11 települése az aszódi-, 4 a gödöllői-, 2 a váci- és 1 a hatvani statisztikai körzet közigazgatási területén található. Aszód és Tura, mint térségi központok elérhetőségének minősége fontos a térség településeinek, hiszen a központi szerepkörrel járó intézményi és szolgáltatási ellátások zöme ott vehető igénybe. A térség településiről 30 percen belül elérhető mindkét központ, ami jelzi, hogy a kistérség közúthálózata megfelelő.

A térség vasúthálózatát a 80-as (E50) Budapest – Miskolc kétvágányú villamosított vasúti fővonal, illetve az abból kiágazó 77-es, 78-as egyvágányú, villamosított vasútvonal alkotja.

A térségen belüli busz tömegközlekedés minősége azonban nem felel meg az igényeknek, Aszód és Tura között naponta mindösszesen 2-2 busz indul irányonként.

Aszódon található jó pár olyan szolgáltatás, amellyel egy ilyen méretű kistérségben valóban csak egy központban szükséges (illetve javasolt): középiskolai oktatás, rendelőintézet, tudógondozó, mentőállomás, rendőrszolgálat. Mindemellett számos központi szolgáltatás nincs jelen a városban, amelyre a kistérség lakosságának szüksége lenne.

Kistérségi szinten a bölcsődei ellátás csak Aszódon biztosított, ugyanakkor az óvodával és 8 osztályos általános iskolával minden település rendelkezik, annak ellenére, hogy a kisebb gyerekszámú településeken a születések alacsony száma, így az iskoláskorúak arányának csökkenése miatt indokolt lenne elgondolkodni a többcélú társulás keretein belül megszervezhető tagintézményi átszervezésen, átszervezésen. Ez azért különösen indokolt, mert a megfelelő színvonal fenntartása helyi forrásokból egyre bonyolultabbá válik.

Orvosi ellátás minden településen biztosított, gyermekorvos is csupán néhány településen nincs. Az orvosi ügyelet térségi szervezése nem megoldott, így gyakran a megengedett idő többszörösét töltik ügyeletben a háziorvosok.

- **a térségben működő önkormányzati társulások és más, közösen fenntartott intézmények, együttműködések; az együttműködések formái és tapasztalatai, példákkal alátámasztva,**

A térségben 1996 óta működik az önkormányzatok társulása – jelenleg mint többcélú társulás.

A települési folyékony hulladék elhelyezése az aszódi kistérség településein elvileg megoldottnak tekinthető; a kistérség minden települése tagja valamely szennyvíz agglomerációnak.

Az aszódi szennyvíztisztító telepet az önkormányzati tulajdonú Galgamenti Víziközmű Kft. üzemelteti. A telepen teljes biológiai tisztítás folyik, a tisztított szennyvíz befogadója a Galga. Galgamácsa, Vácegres és Váckisújfalu lehetséges csatlakozására készült

A szennyvíziszap komposztálására alternatív megoldásként szerepel a kartali iparterületre betelepíteni kívánó hulladék-feldolgozó vállalkozás fejlesztése, amely zöldhulladék és szennyvíziszap komposztáló létesítését tervezi.

Domonyvölgy szennyvíztisztító és hálózat tekintetében szintén egyedi megoldásra törekszik: saját helyi tisztítót és önálló hálózatot akarnak kiépíteni.

A turai szennyvíztisztító telepet az érintett települési önkormányzatok tulajdonában lévő Galgahévíz-Tura Kommunál Kft. üzemelteti. A tisztítótelep $2.000\text{m}^3/\text{nap}$ kapacitású, de csak $600\text{-}700\text{m}^3/\text{nap}$ szennyvíz érkezik. Szippantott szennyvizet is fogad. A tisztított szennyvizet befogadója a Galga patak.

A versegi szennyvíztisztítót szintén a Galgamenti Víziközmű Kft. üzemelteti, a csatornahálózat a vízellátást biztosító Heves Megyei Vízmű Rt. kezelésében van. A telep $700\text{m}^3/\text{nap}$ kapacitású tavas rendszer, amely még $+8^\circ\text{C}$ felett sem működik megfelelően: a tisztított szennyvíz nem felel meg a jogszabályi követelményeknek: az ammónia és KOI értékek meghaladják a határértéket, ezért rendszeresen megbírságot kell fizetni a telepet. Szippantott szennyvizet nem fogad. A tisztított szennyvíz befogadója a Vanyarc patak.

A helyi, csatornahálózatra nem kötött és zárt tározóval nem rendelkező ingatlanok szennyvízkibocsátásán túl a talajra, felszíni és felszín alatti vizekre legnagyobb veszélyt az Iklad fölötti és Tura alatti, teljes egészében csatornázatlan települések szennyezése jelenti.

A kábeltelevíziós szolgáltatás a kistérség településein részben elérhető. Térségi szinten a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások 1000 lakásra vetített száma 22 volt, amely a megyében a legalacsonyabb érték, a megyei értéknek ($121^{\text{bekötés}}/1000\text{lakás}$) 20%-át sem érte el.

A kistérségben jelenleg két hulladéklerakó üzemel: az aszódi hulladéklerakó, és a turai szelektív hulladéklerakó. A turai szelektív lerakóra négy településről szállítják a hulladékot. Kialakítása példa értékű, működésével a beszállított hulladék kb. 60%-a újrahasznosításra kerül.

Az állati hulladék elhelyezése jelenleg csupán Galgahévízen és Turán tekinthető megoldottnak. A kistérség települései a jövőben a Hatvan területén létesülő átrakó állomást kívánják igénybe venni, ahonnan majd Tökölre szállítják a tetemeteket.

- **más, organikus, történeti, földrajzi, néprajzi kapcsolódások (néprajzi csoport, földrajzi tájegység, alulról szerveződött társulások, egyesületek, alapítványok, térségi fejlesztő szervezetek)**

Az önkormányzatok mára már hagyományos és különböző programok mentén megvalósuló együttműködése mellett találunk több civil kezdeményezésű együttműködést is. Ezek között fontos szerepet tölt be a Gödöllő környéki turisztikai egyesület. A Gödöllői Grassalkovics kastély bizonyos részeinek néhány évvel ezelőtt történt átadása óta ott hatalmas ívű fejlődés tapasztalható. A mi mikro-térségünk turisztikai szakembereinek azzal a feladattal kell megbirkóznia, hogy hogyan lehet a kastély egyre növekvő látogatottságából eredő előnyöket mintegy "szétteríteni" a térség minél nagyobb területeit

Egy másik jó példája a térségi kapcsolódásnak a Galgamente gazdag néphagyományaira épülő összehangolt folklór rendezvények egész sora.

Több településen összehangoltan rendezik meg a „Megemlékezések a Magyar Kultúra Napjáról” elnevezésű rendezvényt, a „Tavaszi Hadjárat” rendezvénysorozatát, a „Népi Batyusbálokat”, a szüreti multságok összehangolt sorozatát vagy a térségi Petőfi szavalóversenyt. Ezek mellett a faluünnepek és búcsúk is oly módon vannak szervezve az egyes településeken, hogy azokon kölcsönösen részt tudjon venni a térségben lakó rokonság és ismerősök.

A Galga menti Népfőiskola szintén jó példája a térség már hagyományos összefogásának. Rendszeres közös rendezvényeik Dánytól Galgahévízen, Turán, Bagon át a felső Galga menti településekig vonzza az ily módon művelődni vágyókat.

A Gaia Ökológiai és Vidékfejlesztési Alapítvány immáron 17 éve működik a térségben sikeresen. Nevéhez fűződik több hazai és nemzetközi ökológiai szemléletű fejlesztési program előkészítése és lebonyolítása a térségben.

A társadalmi fórumokon részt vett lakosság szubjektív véleménye alapján a térség - szélesen értelmezett – közös kulturális örökségét olyan belső erősségnek tekintik, melynek kibontakoztatása esetén találkozna a külső lehetőségekkel is.

- **a célterület viszonya a statisztikai, közigazgatási lehatárolásokhoz és más térségi együttműködésekhez,**

LEADER célterületünk szervesen kapcsolódik, és integráns részét képezi a Közép-magyarországi Régióknak. A régió valamennyi fejlesztési programja méltó helyet szán ennek a térségnek közös stratégiájában.

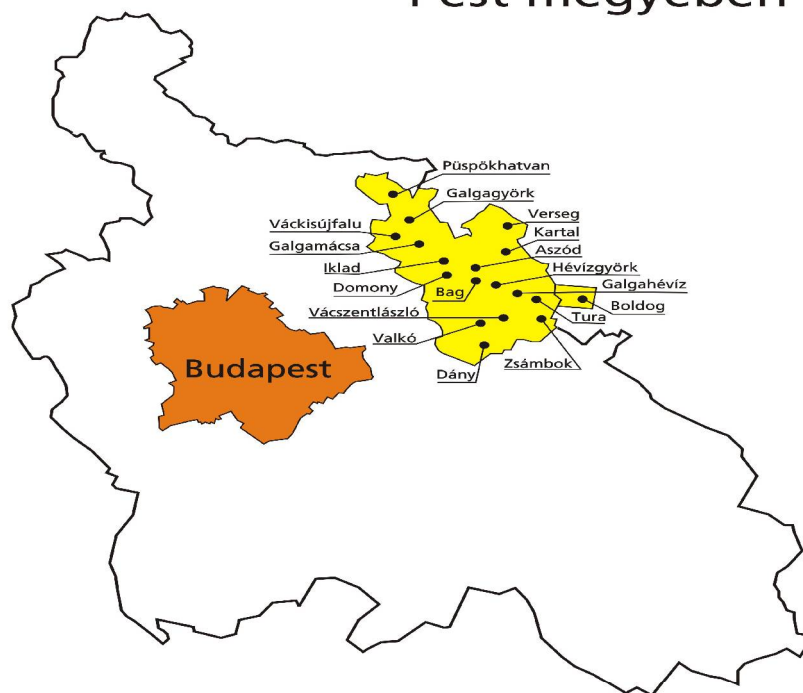
A vizsgált térség Közép Mo. Régió keleti, északkeleti részén található, Magyarország jelenleg legdinamikusabban fejlődő területének, Budapest és agglomerációjának közvetlen közelében. Az elmúlt 15 évben lezajlott makroszintű gazdasági és társadalmi dinamizmust generáló tényezők átstrukturálódása tovább erősítette a Közép-Magyarországi Régió (KMR) korábban is jellemző dominanciáját. Ugyanakkor jellemző, hogy ez a dinamizmus az elmúlt időszakban csak kis mértékben terítődött a megye perifériális területein, inkább koncentráltan megmaradt a fővárosban és annak agglomerációjában.

A térség a közepesen fejlett, felzárkózó kategóriába tartozik.

A Regionális Operatív Program végrehajtásának támogatására, a területi szempontok és a támogatásra kerülő projektek előkészítésének segítése érdekében került elkészítésre a Közép-Magyarországi Régió Regionális Akcióterve, melyet 2004-ben fogadtak el. E szerint az Aszódi kistérség szinte valamennyi intézkedéshez kapcsolódik.

- c) **A térség térképi ábrázolása (lépték: a térség a régióban, a megyében, és az országban)**

A Galga-menti Helyi Vidékfejlesztési Akciócsoport településeinek elhelyezkedése Pest megyében

1.2. Természeti adottságok, a környezet állapota

a) Sajátos természeti értékek (védtett területek és fajok bemutatása, hazai és nemzetközi szintű védettség, NATURA 2000 által érintett területek)

A kistáj a Galga és a Zagyva hordalékain képződött. Az eredetileg legyező alakú hordalékkúp a pleisztocén végi süllyedések hatására feldarabolódott és ott ahol száraz viszonyok közé került lösz fedte el. Ebben különböző korú löszök, az eltemetett fosszilis talajrétegek, a kitöltött dellék, a szoliflukciós rétegzettség jól tanulmányozható és hű képet ad a táj felépítéséről.

A mélyebb fekvésű területek rossz vízgazdálkodású réti és szikes talajain a belvíz okozhatja a legnagyobb problémát. A Galga vízminőség-védelmi paraméterei a II. osztályú kissé szennyezett felszíni új minősítésnek felel meg.

A lapos részek 150 méter körüli tengerszint feletti magasságba terülnek el.

Fő vízfolyása a Galga patak, de a Gödöllői-dombságból eredő Tápió, az Északi középhegységéből eredő Zagyva is érinti a térséget. Ezen kívül több kisvízfolyás is található itt.

Több természetes és mesterséges tó vagy tavacska teszi változatossá a tájat. A legjelentősebbek Galgahévízen, Vácszentlászlón, Zsámbok és Dány határában találhatók.

Évi középhőmérséklet szempontjából térségünk a 10 - 11 C fokos, a januári középhőmérséklet a mínusz 2 C fokos, a júliusi pedig a plusz 21 C fokos zónába esik.

A turai legelő természetvédelmi terület, a galgahévízi Farkaslyuki erdő és a Bika-tó, pedig védelemre tervezett természeti területek.

Termálvizekben a térség gazdagnak mondható, hiszen Turán található az ország legmagasabb hőmérséklettel feltörő hőforrása.

Az erdőszültség szempontjából a térség kedvezőtlen adottságú, hisz a megyei átlag 20,7%-os erdőszültséggel szemben például Zsámbok 0,98% erdővel büszkélkedhet csupán.

A térség ökológiai jellegének erősítése szempontjából a Galga menti területeken az energia célú erdők telepítése a gyengébb 17 AK érték alatti földeken indokolt. Ez a szántóterület több mint 36 %-át teszi ki elszórtan a térségben. Ez a LEADER programunkban megfogalmazott energia célú biomassza előállítás és felhasználás szempontjából bír jelentőséggel

Országos jelentőségű védtett területek közül a **Gödöllői Dombvidék Tájvédelmi Körzet**. Nyolc település határát érinti – a kistérségben Bag Domony, Galgahévíz, Hévízgyörk – kiterjedése 11.801 ha. A terület átmenetet képez az Alföld és az Északi-középhegység között, melynek köszönhetően különleges mezoklíma jött létre és sajátos vegetáció alakulhatott ki, mint a hazánkban máshol ritka gyertyán elegyes mezei juharos-tölgyes vagy a kislevelű hársas-tölgyes növénytakarulás.

A költő madarak között előforduló ritkaságok közé tartozik a darázsölyv, holló, fekete harkály, guvat, barna rétihéja, kerecsensólyom vagy a jégmadár. A fokozottan védtett gyurgyalag a kistérség löszfalaiban is költőhelyet talált (Galgahévíz, Tura).

A védtett emlősök közül egyes denevérfajok, cickányok, pelék, menyét, hermelin, vadmacska és borz gyakoriak. A vízfolyások mentén a fokozottan védtett vidra is előfordul.

Kételtűek és hullók tekintetében vízisikló, zöld és fűrgye gyík, zöld leveli és erdei béka, valamint a barna és zöld varangy gyakori. Ritkaságnak számít a mocsári teknős, réz és erdei sikló, a pannon és törékeny gyík.

A Duna-Ipoly Nemzeti Park kezelésében van a galgahévízi Bika-tó és partja, mintegy 40ha, mely Hévízgyörk települést is érinti.

A **Turai Legelő Természetvédelmi Terület** 1987-ben kapott védelmet, kiterjedése 14ha. A Galga-patak menti terület védelmének célja a tavaszi kikerics (*Bulbocodium versicolor*) tenyészterületének megóvása. A mély fekvésű nedves részeken magaskórós növényzet jellemző, a magasabb, szárazabb területeken homokpusztagyeppek alakultak ki, melyek szélén nyílik a tavaszi kikerics.

A védtett értéket veszélyezteti az övező intenzív szántókon alkalmazott vegyszeres technológia és a gazdálkodással kapcsolatos forgalom.

Helyi természetvédelmi terület kevés településen van. Aszódon védelmet élvez a Hosszúvölgy cseres-tölgyes társulása és a Galga-menti rétek. Védelemre érdemes terület a Szentkereszt-dűlő. Bagon védtett az Egres patak völgye és a Nagy-völgy. Domonyban cél a kaszálórét és vízfolyások helyi védelmének biztosítása. Védelemre javasolt vizes élőhely Versegen a patak mentén található.

A Natura 2000 az Európai Unió által létrehozott, összefüggő ökológiai hálózat, melynek alkotóelemei lényegében a tagországok ökológiai hálózatai. Elemei érintik Bag (összesen 760ha), Domony (összesen 466ha), Galgahévíz (összesen 257ha) településeket.

A természeti szempontból érzékeny földrésztleteken a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása érdekében kerültek kijelölésre az érzékeny természeti területek. Ezeken a természetkímélő gazdálkodás önként vállalt korlátozásokkal folyik, melyet támogatással ösztönöznek. Ilyen terület a kistérségben a Hajta és Tápió-mente fontos érzékeny természeti területen belül Tura település területét érinti.

b) A környezet állapota, jelentősebb környezeti problémák

A dombvidéki területek talajait az erózió, a homoktalajú területeket pedig a defláció veszélyezteti. Potenciális veszélyt jelentenek még a nagyobb mezőgazdasági üzemek állattartó telepei, döngkútjai, szennyvizei.

A talaj tulajdonságai miatt, valamint az intenzív mezőgazdasági művelés hatására a völgypatak feltöltődése, völgyoldalak eróziója erőteljes folyamat.

A Galga parti terület alatt a talajvíz a felszín alatt 2-3 méterre található, ezért a felszíni és felszín alatti vizek szempontjából fokozottan érzékeny terület. Mivel az elemigráció a Galga völgye felé mutat, ezért a káros behatások azonnal visszatükröződhetnek a talajvízben és a patak vizében

Egyelőre még mindig nagy gond, hogy nem ellenőrizhető hova kerül a szennyvízszállító vállalkozók által elszállított szennyvíz hányad. Ezek a szállítmányok gyakran illegális lerakó helyre kerülnek.

A térség aktív lakosságának 64%-a ingázik Gödöllőre és Budapestre. Ezen kívül az elaprózottan piacra és más ügyben bejárók sok esetben korszerűtlen gépkocsija jelent környezeti terhelést.

c) A környezetvédelem helyzete

A környezeti állapot alapvető meghatározója az emberi tevékenység, a gazdasági szerkezet. A kistérségbe jelentős környezetszennyező üzem, gyár nem települt és a kistérség lakói, vezetői szándékai szerint várhatóan nem is fog települni. Ez a hozzáállás preventív, környezetgazdálkodásra utaló gondolkodásmód térnyerését igazolja. LEADER programunkkal ezt szeretnénk erősíteni, erre is épít offenzív stratégiánk.

A környezeti problémák jelentős részét a tudatlanságból vagy nem megfelelő hozzáállásból fakadó emberi tevékenység okozza. Az ismeretek hiánya és a környezeti tudatosság alacsony szintje vezet ahhoz, hogy az emberek saját környezetüket szennyezik az illegális szennyvízbekötésekkel, hulladéklerakással.

A környezetvédelmi célú beruházások egy része környezeti nevelés, tudatformálás nélkül kudarcba fulladhat, ezért kiemelten fontos az oktatás-képzés és a környezetvédelmi marketing tevékenység. E tekintetben sikeres helyi precedens a turai szelektív gyűjtő rendszer bevezetése.

1.3. Az emberi erőforrások helyzete

a) Demográfiai helyzet és népességi folyamatok: a népesség korszerkezete, a vándorlás irányai és mértéke, az érkezők és távozók társadalmi összetétele, kisebbségek, nemzetiségek, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok jellemzői.

Amennyiben csak a természetes szaporodást vesszük figyelembe a kistérség minden településén negatív az egyenleg, tehát a halálozások száma mindenhol meghaladja a születéseket. A népességszámhoz viszonyított éves csökkenés sehol nem éri el az 1%-t, Kartalon és Galgahévízen az ilyen jellegű csökkenés minimális (a -

0,1%pontot sem éri el).

A migrációs tendenciák jóval kedvezőbbek. A vándorlási különbözet (a be és elvándorlók számának különbsége) két település kivételével (Verseg és Kartal) mindenhol pozitív tehát nyereséges. Legjelentősebb vándorlásból származó növekedés 2004-ben Galgahévízen (3,61%) és Bagon (2,27%) volt megfigyelhető, további öt településen a vándorlásból származó növekedés nem érte el a lakónépesség 2%-t.

Az Aszódi kistérségben összességében elmondható, hogy a vándorlási különbözet két település kivételével képes kompenzálni a természetes szaporodásból származó fogyást. A kistérség települései a budapesti forrású szuburbanizációs kitelepedés nyertesei, ha kisebb mértékben is, mint a Budapesti agglomerációhoz tartozó falvak és városok. Verseg és Kartal esetében egyértelműen a közlekedés-földrajzi helyzet okoz migrációs hátrányt.

A térség foglalkoztatási- és munkanélküliségi viszonyai még 2004-ben is határozottan jobbak úgy a megyei, mint az országos helyzethöz képest. A munkanélküliségi százalékos arányok az előbbi sorrendben: 3,7 %, 4,0 % és 6,5 %.

A lakóhelyen foglalkoztatottak aránya azonban igen alacsony (35,16).

Ez azt jelenti, hogy az aktív lakosság több mint a fele napi több órás utazással éri csak el a munkahelyét, és ez az ára az országosnál kedvezőbb mutatóknak a foglalkoztatottság területén.

Valószínű, hogy térségünkben a fő hangsúlyt nem a munkanélküliek számának minden eszközzel való további csökkentésére kell helyezni, hisz a gyors gazdasági mobilitáshoz bizonyos munkaerő tartalékra szükség van, hanem azon belül a tartósan munkanélküliek arányának a javítására - különösen Verseg, Dány, Aszód, Bag, Boldog - hiszen ez mögött már nem csak gazdasági szempontok, hanem emberhez méltatlanul súlyos drámai sorsok is meghúzódhatnak.

A településeken változó jelentőségű a **kisebbségek aránya** a lakosságon belül. Az Aszódi kistérségben legjelentősebb a roma kisebbség. A települési önkormányzatok információja szerint ennek értéke 0% és 35% között változik. A legmagasabb értékek Turán (35%), Domonyban (20%) és Galgahévízen (15%) figyelhetők meg. A roma kisebbség Bagon, Boldogon és Domonyban rendelkezik érdekvédelemmel. Az önkormányzaton belül. Domonyban az önkormányzat intézkedést hozott kisebbségi iroda felállítására is.

Egyéb, nemzeti kisebbség Aszódon (ruszin) és Ikladon (német – 70%) található mindkét helyen van nemzeti kisebbségi önkormányzat, amelyek fő feladata a kulturális örökségvédelem.

b) A népesség képzettsége, jövedelmi viszonyok, éves bruttó átlagkereset.

A térségben élők életminőségét befolyásoló egyik legfontosabb tényezőt, jövedelmi helyzetüket fejezik ki a személyi jövedelemadó alapját képező jövedelmek egy lakosra eső értékei. Az eredményeket a be nem vallott jövedelmek torzíthatják.

A KSH 2003-as adatai alapján a térségben az egy főre eső SZJA-alapot képező jövedelmek nagysága átlagosan 464 ezer Ft volt, ami nem sokkal kevesebb a Budapest nélkül számított országos átlagjövedelmeknél (475 ezer Ft). A lakosság jövedelmi helyzetére kedvezően hatnak a Budapesten és a környező városokban (ahova a lakosság kb. 70%-a ingázik) elérhető magasabb jövedelmek.

A 2001. évi települési adatok szerint a kistérségben kimagaslóan a legmagasabb jövedelmek Aszódon keletkeztek (434 ezer Ft), de térségi átlag feletti jövedelmekkel jellemezhető Iklad (379 ezer Ft) és Bag (372 ezer Ft) is. Ezekről a településekről a legkönnyebben elérhető a potenciálisan magasabb jövedelmeket kínáló Budapest és Gödöllő – az ingázók munkavállalási korúakhoz viszonyított aránya eléri a 80-90%-ot.

A legkedvezőtlenebb jövedelmi helyzet Domonyban (291 ezer Ft) és Galgahévízen (306 ezer Ft) volt megfigyelhető.

c) A civil szerveződések száma és jellege, aktivitásuk.

A civil élet aktivitása szempontjából kedvezőtlennek ítéljük a jelenlegi helyzetet. Ez a LEADER jellegű programok szempontjából különösen fontos, hisz azok merítése a civilek aktivitására is épül.

Az 1000 lakosra jutó civil szervezetek száma 2003-ban 1,63. A településeinken zajló közösségi életből érezhető, hogy ez a szám kevés.

A meglévő civil szervezetek a népdalkörök, nyugdíjas klubok, gazdák szerveződései, népfőiskola, faluszépítők, és hasonlóak körül tapasztalható.

1.4. Az épített környezet, a kulturális örökség bemutatása

- **Kulturális örökség, hagyományok: az épített, a tárgyi és szellemi értékek felsorolása.**

A teljesség igénye nélkül soroljuk fel néhány település épített tárgyi és szellemi örökségét:

Aszód: Podmaniczky-kastély, az ezzel összeépült Széchenyi-kastély, Petőfi Múzeum, a Szabadság téri emlékmű, Schossberger Mauzóleum, Katolikus Templom, Evangélikus Templom.

Tura: Schossberger-kastély, barokk Magtár, Népi lakóház (tájház).

Kartal: Podmaniczky-kastély, Római katolikus templom, Szentháromság-szobor;

Bag: Római katolikus templom, Nepomuki Szent János-szobor, Petőfi-forrás.

Hévízgyörk: Római katolikus templom, (Szent Márton), Római katolikus templom (Szent József), Evangélikus templom, Református templom, Népi lakóház (tájház). Az Árpád-kori templomot a 80-as évek végén újjátették fel.

Galgahévíz: Római katolikus templom (Szent Miklós), Kegyeleti Emlékpark, Kőkereszt, Szentháromság-szobor, Bika-tó,

Ezenkívül több régészeti lelőhelyen találtak leleteket a térségben. A legrégebbi, az újkőkorból származó, zsuporított csontvázas sír.

1.5. A helyi gazdaság rövid, probléma-orientált bemutatása

a) Gazdasági kapcsolatok, együttműködések a térségen belül és tágabb kiterjedésben.

Egy térség gazdasági helyzetét, versenyképességét természeti, közlekedés-földrajzi adottságai, szellemi erőforrás potenciálja és részben erre épülő befektetővonzó képessége jelentősen befolyásolja. A gazdasági fejlettséget determináló komplex tényezők közül kiemelhető néhány, a kistérség gazdaságának fejlődését különösen meghatározó összetevő. Ezek közé tartozik:

- a kistérség országos viszonylatban kedvező elérhetőségi helyzete,
- a térség fővároshoz és közeli városokhoz való kötődése,
- a magas technológiai színvonalat képviselő vállalkozások alacsony száma

A kedvező elérési adottságok a befektetések vonzása szempontjából előnyös helyzetbe juttatják a térség településeit, ugyanakkor a meglévő közlekedés-földrajzi és infrastrukturális adottságok mellett hiányosságok mutatkoznak a gazdasági szolgáltatói háttér kiépültségében, mind a vállalkozásokat segítő szolgáltatások rendelkezésre állása, mind pedig a szükséges korszerű háttér-infrastruktúra megléte tekintetében. Ennek hiányában a környező városok elszívó hatása jobban érvényesül a befektetésekért folyó versenyben.

A kistérség gazdasági-társadalmi fejlődését alapvetően meghatározza Budapest és a környező nagyvárosok, Gödöllő és Hatvan földrajzi közelsége. Vonzásuk különösen érvényesül a térség lakóinak munkavállalási orientációjában. Az ingázók aktív korúakhoz viszonyított aránya térségi szinten 70-80%, ami a főváros és környező nagyvárosok viszonylatában egy erős munkahely-lakóhely funkciómegosztást tükröz. A lakhelyváltogatás nélkül a környező városokban elérhető munkahelyek és azok magasabb jövedelmi színvonala kedvezően hat a térség népességmegtartó képességére, csakúgy, mint a fővárosból történő, szuburbanizációs jellegű kivándorlás, amely az Aszódi kistérséget is érinti. A környező városok elszívó hatása érvényesül a befektetések vonzása területén, akik számára komplex gazdasági háttérszolgáltatásokat és gazdag telephelykínálatot nyújtanak. A kistérségben így a beruházói tőke érdeklődésének alacsony szintje jellemző, ami kedvezőtlenül hat a helyi életszínvonalra. A helyi vállalkozások a gazdasági szolgáltatások helyben nem elérhető részét szintén a környező nagyobb városokban veszik igénybe.

A kistérség gazdasági struktúrájában az alacsony hozzáadott értéket előállító és alacsony jövedelemtermelő képességű ágazatok jelentősebb súlya figyelhető meg. Kevés a térségben a magas technológiai színvonalú, jelentős K+F háttérbázissal rendelkező vállalkozás. A vállalkozások többségét a fennmaradásért küzdő egyéni, illetve mikro- és kisvállalkozások alkotják. A térség fejlődését dinamizáló, versenyképes, erős piaci pozíciójú vállalkozók köre nem elég tág, kialakult azonban egy fejlődőképes, folyamatos beruházásokat megvalósító, életképes helyi vállalkozói réteg. Az építőipar mellett a fémipar, gépipar és a fa- és papíripar a térség fontosabb iparágazatai. A mezőgazdaság területén a termékszerkezet váltása és a szervezeti struktúra modernizálása nem zajlott le, továbbá nem alakult ki a mezőgazdasági termékek feldolgozásának helyi bázisa, melyeknek tovább feldolgozása és ezzel a magasabb hozzáadott érték előállítására így a térségen kívül történik. LEADER stratégiánkkal részben ezen a hiányon is kívánunk javítani.

Gazdaságföldrajzi szempontból a térség fekvése kedvező. A főváros közelsége biztosítja az összes gazdasági szempontból fontos központi szolgáltatás gyors elérhetőségét. Ugyanakkor bőségesen rendelkezünk olyan természeti környezettel, ahol a fővárosi emberek rövid utazással pihenésre, feltöltődésre alkalmas helyet találhatnak.

Főbb mezőgazdasági termékek a szántóföldi ipari és gabonanövények mellett a szántóföldi és kertészet zöldség növények (Tura, Galgahévíz, Dány,). Az utóbbiak hajtattott formában is gazdasági jelentőséggel bírnak (Zsámbok, Tura, Galgahévíz). Számtottevő gyümölcstermesztés nincs. Az állattenyésztési ágazaton belül nagyüzemi szarvasmarha telep található Dányban, Turán, Vácszentlászlón.

Galgahévízen és Püspökhatvanban van a magyarországi ökológiai gazdálkodásának egy-egy központja, ahol a sokrétű termelésen kívül (zöldségtermesztés, szarvasmarhatartás, élelmiszer feldolgozás, stb.) a kérdés oktatásával és kutatásával is foglalkoznak. A Nemzeti Agrárkörnyezeti Programon belül 2001-ben jelölték ki a Galgafarmot "Ökológiai Gazdálkodási Tájéközponttá".

Mindenki számára nyilvánvalóan abszurd az a helyzet, hogy a térségben - magát utolsóként tartó - vácszentlászlói tejfeldolgozó is bezárta kapuit. Így most a dányi, vácszentlászlói, galgahévízi, stb. tejet részben Szolnokra, részben Vácra kell feldolgozásra szállítani.

Könnyű végig gondolni, hogy milyen környezeti, gazdasági, minőségi és egyéb hátránnyal jár a térségen belüli fogyasztói tábor számára az, hogy a friss tejet kiviszik, majd néhány nap múlva feldolgozva visszahozzák a térség boltjaiba.

- Élelmiszer feldolgozási kapacitások sorában azonban meg kell említeni a Galgahévízen és Püspökhatvanban üzemelő, kizárólag ellenőrzött és minősített ökológiai gazdálkodásból származó termékek feldolgozását végző zöldség-gyümölcs feldolgozót, a kőmalmi kapacitást, kis kapacitású tejfeldolgozót. EADER programunk épít az itt már megszerzett tapasztalatokra.

b) A gazdaságszerkezet bemutatása, a mikro- és kisvállalkozások helyzete.

A térség mikro- és kisvállalkozásainak 62%-a szolgáltató jellegű. A szolgáltató vállalkozások számszerű túlsúlya a fejlett gazdaságok szerkezetének jellemzője, a kistérségben meghatározó túlsúlya ellenére kismértékben elmarad a terciér szektor jelentősége a Pest megyei (72%), vagy a (Budapest nélküli) országos átlagtól (73%), ami a szolgáltató-ellátó funkciókban gazdag nagyobb városi központ hiányával indokolható. A szolgáltató vállalkozások jellemzően az alacsonyabb jövedelemtermelő kisvállalkozási kategóriába tartoznak, 90%-uk 50 millió Ft éves árbevételnél kevesebbet termel meg. Milliárdos feletti árbevétellel a turai Galga-Coop Rt. rendelkezik. A szolgáltató társas vállalkozások 40%-a ingatlan ügyletekkel, gazdasági szolgáltatásokkal, további 37%-a kereskedelemmel és javítással foglalkozik. A legalacsonyabb (1%) a pénzügyi tevékenységet folytató vállalkozások térségi aránya.

Legnagyobb helyben foglalkoztatók a mezőgazdaság, a kisvállalkozások és a közszféra különböző intézményei. Tudjuk, hogy Budapest valamennyi piacán ott vannak a térség zöldség termelői, de mennyiségre és értékre vonatkozóan adat nem áll rendelkezésre.

A zöldségtermesztés főleg a Galga partja mentén történik. Az átlagos parcellaméret a térségben 1,16 ha. A 17 AK alatti földek százalékos aránya meghatározó az agrárstruktúra milyensége szempontjából. A térségi átlag e tekintetben 22,59 % jónak mondható. Zsámbokon a legkedvezőbb 3,58%.

c) A legnagyobb foglalkoztatók helyzetének és szerepének rövid bemutatása.

A kistérség területén a 2004. évi XXXIV. törvény szerinti¹ nagyvállalkozás nem működik, foglalkoztatotti létszáma alapján azonban – 250 fő felett - nagyvállalkozásnak minősül az Ikladon 1993-ban telephelyet létesítő, francia tulajdonban lévő, 550 főt (helyieket és környékbelieket) foglalkoztató IMI Elektromos Gépeket Gyártó Kft. (Leroy Somer), valamint a kb. 600 főnek munkát biztosító, német tulajdonban lévő, aszódi Richard Fritz Kft. Ezen vállalkozások létrehozása egyben a térségbe érkezett legnagyobb külső befektetésként értékelhető. További külső befektetéseket még az építőiparba (Kartal), illetve a csomagolóiparba (Bag) investáltak. Az aszódi malom mintegy 100 főt foglalkoztat, majd azt követi a Vízközmű társulat 80 fővel, az M és M Kft 70 fővel és a TEKKER Kft 60 fővel. A többi működő vállalkozás ezeknél kevesebb főt alkalmaz.

d) Az infrastrukturális ellátás.

Térségünk az út - vasút elérhetősége szempontjából kedvező helyzetben van. Az M3-as autópálya mellett a 30-as főútvonal is áthalad a térségen. Az Észak-keleti fő vasútvonallal hasonló a helyzet.

A lakások csatornahálózatra kötésének a mértéke gyorsabb ütemben nő, mint a vízhálózatra történő kapcsolásoké. A közműellátó hosszú idő után záruló tendenciát mutat, vagyis a helyzet javul.

A tisztított szennyvíz aránya a térségünkben javuló tendencia mellett némileg elmarad a megyei és az országos átlagtól egyaránt, az elmaradás azonban nem jelentős.

A kiépített belterületi önkormányzati utak százalékos aránya elmarad az országos átlagtól, de a megyei állapotok közelében van.

A vezetékes gázhálózatra kötött lakások százalékos aránya mind az 1997-es mind az 1998-as adatok tekintetében a térségben (81,9/83,6) felül múlja úgy a megyei (71,5/74,6), mint az országos (64,0/65,8) szintet. A térség telefon ellátottsága az európai szintnek megfelelő, és jobb, mint az országos vagy a megyei átlag. A telefonvonalal ellátott lakások aránya a térségben 91,3%, a megyében 82,2%, az országos átlag pedig 76,7 %. A térség vállalkozóinak semmilyen gondot nem okoz, amennyiben további vonalra van szükségük külön fax vagy Internet használat céljából.

e) A helyi szolgáltatások helyzete (alap és egyéb szolgáltatások típusai és minősége).

A KSH CÉG-KÓD-TÁR 2004-es adatai szerint a kistérség társas vállalkozásainak 62%-a szolgáltató jellegű. Ez az arány kismértékben marad csak el a Budapest nélkül számított országos (73%) és a Pest megyei (72%) átlagtól. Az elmaradás a térség alapvetően vidékies jellegével, a szolgáltatásokat, igazgatási és ellátó funkciókat magába tömörítő nagyvárosi központ hiányával indokolható.

A szolgáltató jellegű vállalkozások döntő többsége a városokban működik, azok igazgatási és ellátó funkcióihoz kapcsolódva. Aszódon és Turán több, nagyobb biztosítótársaság rendelkezik kirendeltséggel, illetve több országos hálózattal rendelkező pénzügyi nyitott irodát, melyek meghatározó alapját képezik a vállalkozóbarát környezetnek. A szolgáltató jellegű társas vállalkozások 40%-a az ingatlanügyletek és gazdasági szolgáltatások területén működik, 37%-uk pedig a kereskedelem és javítás tevékenységi területen nyújt szolgáltatást. Kevés a kistérség területén a szálláshely-szolgáltató és vendéglátó társas vállalkozások száma. A szolgáltató vállalkozások közül leginkább a pénzügyi tevékenységet folytatók alulreprezentáltak a térségben (arányuk a szolgáltató társas vállalkozásokon belül 1%). Vállalkozásfejlesztési szervezeteket, tanácsadó vállalkozásokat koncentrálnó vállalkozói központok nem jöttek létre, a kezdő, innovatív kisvállalkozások számára kedvezményes bérleti díjat és szolgáltatásokat nyújtó inkubátorház a térségben nem működik, megvalósítása Aszód északi iparterületén azonban az önkormányzati fejlesztési elképzelések között szerepel.

A Kereskedelmi és Iparkamarai szolgáltatásokat a kistérség vállalkozói jellemzően Budapesten, Gödöllőn, illetve Aszódon veszik igénybe. A kistérség területét is felölelve működik a Gödöllői Kistérségi Kamarai Klub. Kamarai szervezésű, a kistérség területére kihelyezett tanfolyamok, képzések folytatására jelenleg nincs példa.

f) Kiemelt ágazati metszet: a turizmus, a mezőgazdaság, agrárgazdasághoz kapcsolódó szolgáltatás, és az élelmiszer-feldolgozás helyzete.

A térség nagy reménye az idegen forgalom minden mutatójában elmarad a megyei, de még sokkal nagyobb mértékben az országos helyzettől. Az 1000 lakosra jutó vendégéjszakák térségi mérő számát tekintve az országos átlag ötödét sem érjük el. Lehetőségeinket figyelembe véve ez már riasztónak mondható.

A statisztikai adataink elemzéséből is kitűnik, hogy turisztikai szempontból számos "többlettel" rendelkezik a térség. Elég csak az erdőszültséget, a természetvédelmi területeket vagy a megőrzött, ápolat kulturális hagyományokat említeni, mely mind átlagon felüli. LEADER programunk II. intézkedéscsoportja ezeket a hiányokat is kívánja enyhíteni.

Az elmúlt években sokkal több szó hangzott el a térségben a túrizmusról, mint amennyi előrelépés tapasztalható. A térség egyértelmű, az átlagnál jobb adottságai, és jelentős vonzerő készlete ellenére a túrizmusról még mindig csak mint potenciális lehetőségről beszélhetünk.

Termálvizekben a térség gazdagnak mondható, hiszen Turán található az ország legmagasabb hőmérséklettel feltörő hőforrása, a turai termálvízre alapozott gyógy-termál turizmus kifejlesztése irányába tett kísérletek újból és újból nekilödulnek, a siker azonban mind ez ideig elmaradt.

A reprezentatív kistérségi kérdőíves felmérésünk adatai szerint a kistérségben élők általában fontosnak tartják az idegenforgalom fejlesztését, de saját házába a lakosságnak csak kevesebb, mint negyede látna szívesen vendéget

A Verseg községhez tartozó fenyőharaszi Kastély Szálló igen magas színvonalú szolgáltatásával, réteg igényt kielégítve sikeres idegenforgalmi vállalkozás.

A Galgahévízen, már a fizikai megvalósulás első lépései előtt álló öko-falu turisztika vonzerővé fejlesztése realitás.

Főbb mezőgazdasági termékek a szántóföldi ipari és gabonanövények mellett a szántóföldi és kertészeti zöldség növények (Tura, Galgahévíz, Hévízgyörk, Boldog, Dány, Galgamácsa). Az utóbbiak több településen hajtatott formában is gazdasági jelentőséggel bírnak (Zsámbok, Tura, Boldog, Galgahévíz).

Az állattenyésztési ágazaton belül nagyüzemi szarvasmarha telep található Dányban, Turán, Vácszentlászlón.

A regisztrált üzemek 1000 lakosra vetített aránya igen alacsony, csupán 0.94. Egy másik adat mutatja, hogy az 1000 lakosra jutó östermelők száma 46,51 és a mezőgazdasági egyéni vállalkozók száma 1,5/1000 fő.

A regisztrált gazdaságok több mint 50%-a 20 ha-nál nagyobb földön gazdálkodik. A fennmaradó cca. 48% oszlik meg a 0-20 ha-os gazdaságok között. Nincs közvetlen adatunk arra, hogy ebből hány százalék a zöldségtermesztés, erre csak a megyei vetített adatból lehet következtetni.

Jellemző, hogy a gyep-rét, gyep-legelő aránya a térségben elmarad az országos átlagtól, mely egyben tükrözi a legeltetési állattartás szinte teljes hiányát is. A programnak pozitív hatással kell lennie ezekre a folyamatokra is.

A térség mezőgazdasági termékeinek sem előállítására, sem értékesítése során - a látszat ellenére - nincsenek kihasználva a térség valódi potenciális lehetőségei. Ennek fő okát a kisgazdaságok kezében lévő zöldségtermesztés és értékesítés szétaprózódottsága mellett abban látjuk, hogy az igen gyors piaci, gazdasági, törvényi, stb. változásokra a térség mezőgazdasági szereplői nem reagálnak megfelelő módon és gyorsasággal.

A kisgazdaságok esetében a hangsúly egyértelműen a munkaigényesebb zöldségkultúrák előállítására helyeződött a már történelmi léptékekkel mérhető múltban is. Nem meglepő, hogy ez a mélyen gyökerező termelési kultúra csak igen lassan képes változni. Ennek a javítása csak úgy, mint az ennek holdudvarában megvalósuló feldolgozás fejlesztése hatékony koordináló szervezet nélkül nem lehetséges.

Galgahévízen van a magyarországi ökológiai gazdálkodás egyik központja, ahol a sokrétű alaptervekenyiségen kívül (zöldségtermesztés, szántóföldi növénytermesztés, szarvasmarhatartás, tojástermelés, malomipari és élelmiszer feldolgozás, stb.) a kérdés oktatásával és kutatásával is foglalkoznak.

Erdősültség szempontjából a térség (22,73%) jobb helyzetben van, mint amit az országos átlag mutat (18,4%), de a megyén belül is (20,7%) a jobban erdősített térségek közé tartozik.

Középhegység gazdag flórájának és faunájának a délebbre húzódása és átjárhatóságának elősegítése céljából.

A térség ökológiai jellegének erősítése szempontjából a Hatvani síkság és a Galga menti területeken az energia célú erdők telepítése a gyengébb 17 AK érték alatti földeken indokolt. Ez a szántóterület több mint 36 %-át teszi ki elszórtan a térségben.

Élelmiszeripari feldolgozó kapacitások általában igen alacsony szinten vannak a térségben, úgy mennyiségüket, mint minőségüket illetően. Ez alól a Boldogon üzemelő vágóhid és húsfeldolgozó kivétel. Pékség ugyan 17 településen van a térségben, de például a Vácszentlászlón a közelmúltig üzemelő egyetlen térségi tejfeldolgozó is tönkrement.

Malom Aszódon üzemel, ahol egy nagyobb térsztaüzem is működik a kisebb Bagi mellett.

Működik a térségben vágóhid és egyéb élelmiszer feldolgozó is (Aszód, Gödöllő, Vácszentlászló, Boldog, Galgahévíz, stb.), azonban ezek minőségi és mennyiségi színvonala általában nem kielégítő. A boldogi vágóhid és húsfeldolgozó egy ellenpélda. Ez az üzem országosan is a legkorszerűbbek között van, és EU exportminősítéssel is rendelkezik.

Élelmiszer feldolgozási kapacitások sorában is meg kell említeni a Püspökhatvanban és Galgahévízen üzemelő, kizárólag ellenőrzött és minősített ökológiai gazdálkodásból származó termékek feldolgozását végző üzemeket, ahol zöldség-gyümölcs feldolgozás, a kőmalmi kapacitás és EU minősítéssel rendelkező kis tejfeldolgozók működnek.

1.6. Munkaerőpiac: megélhetési viszonyok

a) A mért és valós foglalkoztatás, a jelentősebb munkaadók bemutatása az akciócsoport területének településein.

A térség munkaügyi helyzete országos összehasonlításban kedvezőnek mondható. Munkanélküliségi értékei a megyei átlaggal megegyeznek.

A fenti elemzési szempontok alapján elmondható, hogy a térség munkanélküli aktív korú lakosságából a 36-45 éves alacsony képzettségi fokú, illetve a mára már nem piacépes szakképesítéssel rendelkezők aránya legmagasabb. A program foglalkoztatási-képzési részében tehát kiemelten kell ezzel a csoporttal foglalkozni. A másik figyelmet érdemlő, bár inkább csak a nagyobb lélekszámú településekre jellemző problémakör a fiatal, pályakezdő középfokú végzettséggel rendelkező csoport körében növekvő munkanélküliség kezelése.

b) Az ingázás mértéke, célterületei és az érintettek.

A térség munkanélküliségi rátája 2005 májusában meghaladta a régiós átlagot (2,4%), amelyet erőteljesen befolyásol Budapest alacsony munkanélküliségi értéke (2,1%). A kistérségi munkanélküliség területi mutatója a vizsgált időszakban jóval alatta volt jellemző országos értéknek (6,09%) és pontosan megegyezett Pest megye értékével (2,8 %).

Ez nagyobb mértékű kistérségi javulás a 2000 évi állapothoz képest a megyei és az országos adatokkal összehasonlítva, melyek az előbbi sorrendben: 3,7 %, 4,0 % és 6,5 %.

A probléma inkább a lakóhelyen foglalkoztatottak aránya, mely igen alacsony (35,16).

Ez azt jelenti, hogy az aktív lakosság több mint a fele napi több órás utazással éri csak el a munkahelyét, és ez az ára az országosnál kedvezőbb mutatóknak a foglalkoztatottság területén.

c) Tapasztalatok a tényleges munkanélküliségről (ide értve a regisztrációból és a szociális segélyezésből kiesetteket).

A tényleges munkanélküliek száma az országos helyzethez hasonlóan bizonyosan meghaladja a regisztrált munkanélküliek számát, a dolog természetéből adódóan erről adat azonban sehol nem található. Lévé, hogy térségünkben jelentős a kézimunka igényes zöldségtermesztés így magas az alkalmi munka aránya. A helyi informális „híradásból lehet tudni, hogy ez a „szektor” egyik legjelentősebb felvevője a mindenhol kiesett munkanélkülieknek.

Programunk számos intézkedése figyelembe veszi ezt a tényt és az új munkanélküli kiskönyv tudatos alkalmazásával kívánunk kísérletet tenni ennek a rétegnek az újbóli integrálására.

d) Kiemelt ágazati metszetek:

- **a mezőgazdasági kistermelés szerepe a családok megélhetésében (főállású őstermelők és vállalkozók) és a jövedelem-kiegészítésben**

Főbb mezőgazdasági termékek a szántóföldi ipari és gabonanövények mellett a szántóföldi és kertészeti zöldség növények (Tura, Galgahévíz, Hévízgyörk, Boldog, Dány, Galgamácsa). Az utóbbiak több településen hajtattott formában is gazdasági jelentőséggel bírnak (Zsámbok, Tura, Boldog, Galgahévíz).

A gyümölcsstermesztés a térség egészére nézve jelentősnek nem mondható.

Az állattenyésztési ágazaton belül nagyüzemi szarvasmarha telep található Dányban, Turán, Vácszentlászlón.

Az adatszolgáltatási rendszer hiánya és fegyelmetlensége miatt lehetetlen megállapítani, hogy például mennyi és milyen fajta zöldséget termesztenek a térségben, és annak mi a pontos értékesítési szerkezete. Tudjuk, hogy Budapest valamennyi piacán ott vannak a térség zöldség termelői, de mennyiségre és értékre vonatkozóan adat nem áll rendelkezésre. A zöldségtermesztés főleg a Galga partja mentén történik.

- **a szegénység és szociális gondoskodás problémája a térségben (nyugdíjasok, tartós munkanélküliek, alkalmi munkások, elesettek)**

Térségünkben ez a probléma ugyan jelen van, de méretei nem érik el a kritikus szintet. Valamennyi településünkön működik a szociális gondoskodás valamilyen formája. Van, ahol az önkormányzat végez rendszeres gondoskodást, van ahol „Jóléti Szolgálati Alapítvány” működik és van ahol egyszerűen valamelyik vendéglátó vállalkozás hord ki ételt önköltséghez közeli áron a rászorulóknak.

A tartós munkanélküliek jelentős számban találhatóak a magán kertészetekben, mint alkalmi munkások – többnyire a fekete gazdaság részeként.

e) Esélyegyenlőségi metszet: a fiatalok, a romák és a nők munkaerő-piaci helyzete

A fiatalok körében országosan is növekszik a pályakezdő fiatalok aránya. Ezt az átlagot meghaladóan érvényes ez kistérségünkre. 2003-ba megyénkben 16 831 regisztrált munkanélküli volt ebből 982 pályakezdő. Ez a szám 1999-ben 898 fő volt. Azok között a fiatalok között, akik találnak munkát 80%-ot meghaladó az ingázók száma. A helyben foglalkoztatottság ilyen alacsony aránya jelenti az egyik kihívást a LEADER program számára.

A női foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatott körön belül hagyományosan elmarad a férfi foglalkoztatottakétól. Ha tovább vizsgáljuk, hogy milyenek a kereseti viszonyai ennek a csoportnak akkor azt tapasztaljuk, hogy az szintén rendkívül kedvezőtlen. A 2003-as megyei átlagkereseti adatokból kitűnik, hogy úgy a fizikai foglalkozásúak-, mint a szellemi foglalkozásúak körében jelentősen elmarad a nők jövedelme a férfiakétól. A fizikai dolgozók körében kisebb mértékben (90%), a szellemi foglalkozásúak körében a mérték nem éri el a 70%-ot

A romák helyzete a fenti két csoporton belül még kedvezőtlenebb, erre azonban csak az önkormányzatok eltérő tapasztalata alapján tudunk következtetni.

1.7. Az eddigi fejlesztési politikák, intézkedések, a megvalósult terület- és vidékfejlesztési programok hatása, a térség forrás-felvevő képessége

a) A megvalósult terület-és vidékfejlesztési programok és tapasztalataik bemutatása

E program készítése során a tervező csoport 5 olyan különböző komplex fejlesztési programot tanulmányozott és vett figyelembe, melyek mind vagy a konkrétan vizsgált kistérségre vonatkoznak vagy a Közép Mo. Régió területére, melynek viszont kistérségünk része.

- 1.) Közép-Magyarországi Régió Stratégiai Terv
- 2.) Pest Megyei Stratégiai és Operatív Program
- 3.) SAPARD Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Program
- 4.) Aszódi többcélú Kistérségi Társulás Területfejlesztési Konceptió és Program
- 5.) Alsógalga- menti Kísérleti LEADER típusú Vidékfejlesztési Program

Ezek között a programok között van, amelyik eredeti formájában sohasem került a megvalósítás szakaszába (SAPARD Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Program) és vannak melyek megvalósítása jó esetben folyamatban van (Közép-Magyarországi Régió Stratégiai Terve, Pest Megyei Stratégiai és Operatív Program), de még nincs róla elérhető jelentés.

A vizsgált programok közül a Kísérleti LEADER Program az, mely teljes egészében sikeresen megvalósult és befejeződött. Ennek egyik itt is hasznosítható tapasztalata az, hogy egy hasonló program esetében már, mint stratégiai kérdést, induláskor el kell dönteni, hogy a rendelkezésre álló forrásokat koncentráltabban nagyobb projektekre kívánjuk-e fordítani vagy inkább több apró fejlesztés a követendő irány?

Az első az talán gyorsabban hoz látványos eredményt, míg az utóbbi alternatíva hosszabb távon jobban biztosítja a LEADER szellemiség elterjedését, beágyazódását.

A másik fontos tanulság az volt, hogy a lakosságot már a tervezés szakaszában be kell vonni a folyamatba, annak érdekében, hogy abban később a megvalósításkor is aktívan részt vegyen.

A fenti programokon kívül egyes, a kistérséghez tartozó településcsoportok szintén valósítottak már meg kevésbé komplex, csak néhány települést érintő programot. Ilyenek a 90-es évek elején megvalósított gázbevezetési programok, közös üzemeltetésű szennyvízkezelő telepek, hulladékgazdálkodó közös vállalkozás, kábeltévé, stb. Ezek általános tapasztalata az, hogy amennyiben a közös érdek felmutatható akkor az összefogás gördülékeny. Jelen pályázat tárgyát képező LEADER program minden képen ilyen.

b) A helyi, megyei, regionális (terület- és vidékfejlesztési) valamint a központi fejlesztési források térségbe vonzásának eddigi tapasztalatai: az utolsó 5 év pályázati aktivitása és a pályázatok eredményessége (elnyert támogatások, pénzeszközök); térségi és térségen kívüli együttműködés a fejlesztések megvalósításában

A 2003-as KSH adatai alapján térségünk az élbolyba tartozik abban a tekintetben, hogy hogyan képes a forrásokat pályázat útján a térségbe vonzani. Az összeg az utóbbi három év átlagában meghaladta a 150 M Ft/év átlagot.

A pályázatok alapján a megyei-, a regionális-, és az országos alapokból egyaránt érkeztek források. Az önkormányzataink esetében ezek általában iskoláink, óvodáink bővítésére (Püspökhatvan, Valkó,) vagy éppen veszélyes partfalak megerősítésére szolgáltak (Galgagyörk, Püspökhatvan). A Kulturális Örökség Hivatala által nyújtott támogatások is jelentőséggel bírnak (pl. Galgamácsa, Dudás Juli emlékház)

A munkaügyi hivatal tájékoztatása szerint a térségben az egy fő munkanélküli-re jutó hivatal által nyújtott támogatás mértéke szintén meghaladja az országos átlagot. Valamennyi település rendszeresen igénybe veszi a gödöllői Munkaügyi Kirendeltségen keresztül folyósított foglalkoztatási támogatásokat az önkormányzatok a tartós munkanélküliek közcélú foglalkoztatására, a vállalkozások – de néhány civil szervezet is – pedig termelő tevékenységük folytatásához.

Az EU kohéziós és más alapokból elnyerhető források térségbe áramlásának mértéke a csatlakozás óta eltelt idő rövidsége miatt még nem ismert.

- c) Kapcsolatok a fejlesztő szervezetekkel, intézményekkel (minisztériumok, önkormányzatok, megyei és régiós területfejlesztési tanácsok, MVA, munkaügyi központok, országos főhatóságok, külföldi alapítványok, fejlesztő szervezetek ill. programok, országos fejlesztési források, stb.)

Az akcióscsoport területén lévő mind a 18 település jól működő kapcsolatokkal rendelkezik a megyei-, regionális és országos fejlesztésben érintett intézményekkel. Ezek teljes körű felsorolásától itt terjedelmi okokból el kell tekintenünk, de az alábbiakban a legjellemzőbb kapcsolatok érzékeltetése céljából megadunk néhány példát.

Számos településünk élő kapcsolattal rendelkezik a Pest megyei- és a Közép magyarországi Regionális Területfejlesztési Tanáccsal vagy a Pest Megyei Területfejlesztési Kht. A szakmai kapcsolat a rendes tagságtól (Matejcsok János Galgagyörk polgármestere) a pályázatokon való sikeres szereplésig terjed (pl. CÉDE pályázatok, iskola, óvodaépítés, támfalépítés, stb.)

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatallal és Nemzeti Kulturális Alapprogram a kapcsolat tartalma a templomok, faluházak és más műemlékek védelmével, felújításával kapcsolatos (Tura, Galgamácsa).

Pest Megyei Munkaügyi Központ Gödöllői Kirendeltségével önkormányzataink többsége az 1993. évi III. tv-ben foglaltak alapján, a településen élő tartós munkanélküliek ellátásában, foglalkoztatásában történő együttműködésre - 1993-tól folyamatosan – szerződéses kapcsolatban vannak a kirendeltséggel.

Településeinknek különböző eseti vagy rendszeres kapcsolata van a következő intézményekkel, szervezetekkel ismét a teljesség igénye nélkül:

- Pest Megyei Foglalkoztatási Célú Térségfejlesztések Koordinációs Bizottsága
- Belügyminisztérium
- Környezetvédelmi Minisztérium
- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
- Magyar Vidékfejlesztési Hivatal
- Pest Megyei Munkaügyi Központ
- Pest Megyei Területfejlesztési KHT
- Pest Megye Közgyűlésének elnöke
- Pest Megyei Agrárkamara
- Pest Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
- Pest Megyei Földművelésügyi Hivatal
- PRO RÉGIÓ Ügynökség (Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató KHT.)
- Testvérvárosi kapcsolatok
- stb.

1.8. A helyi akciócsoport bemutatása

a) A helyi akciócsoport összetétele és annak indoklása.

Az akció csoportban a 18 települési önkormányzaton kívül 18 vállalkozó és 14 civil szervezet adta be regisztrációs lapját, majd írta alá az együttműködési megállapodást. Az akció csoport összetétele így igen közel van az optimális szektoronkénti 1/3 – 1/3 arányhoz. A vállalkozások között a mezőgazdasági-, építőipari-, kereskedelmi- és a kisipari jellegűek találhatók. A civil szervezetek a kulturális-, környezetvédelmi-, szociális- és sport területén tevékenykednek leginkább. A fiatalok aránya a 25%-ot, a nők aránya a 35%-ot haladja meg az akciócsoportban, a romákat 1 kisebbségi önkormányzat képviseli.

Az akció csoport összetétele optimális annak ellenére, hogy semmilyen mesterséges beavatkozást vagy korlátozó szabályt nem kellett alkalmaznunk. Gondoskodtunk azonban a lehető legteljesebb körű tájékoztatás biztosításáról. Minden településen legalább 5, de néhol 10 plakát kihelyezésével biztosítottuk az alapinformációt és azt, hogy hogyan lehet a fórumokon részt venni és csatlakozni. Nagy hangsúlyt helyeztünk a fórumokon (fókuszcsoport megbeszélés) a minél teljesebb körű tájékoztatásra és a közös eszmecserére. A rendelkezésre álló idő rövidege miatt a két pályázati körben 10 nagyobb létszámú- (3 akció csoport- 2 HBMB ülés- 3 lakossági fórum) és 6 kisebb létszámú tervezői ülést tartottunk, de az akció csoportban való regisztráció magas száma és az aktivitás biztató jel.

b) Partnerség bemutatása a tervezési munka során

A program tervezésének „gazdája” a HBMB, amely kijelöli, szakmailag és társadalmilag is felügyeli a 8 tagú tervező csoportot.

A Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság (HBMB) összetételénél az akciócsoportban való részvételtől eltérően az önkéntesség szükséges, de nem elégséges feltétele mellett figyelembe vettük különböző szakmai kompetenciákat, az arányos területi lefedettséget és az arányos szektoronkénti megoszlást is, valamint a fiatalok és nők arányát.

Az akciócsoport az egyes tagok megválasztása előtt döntött arról az elvről, hogy lehetőleg minden település képviselve legyen a HBMB-ben - hogy így már a tervezésnél érvényesülhessenek az egyes település szempontjai Ezt csak részben sikerült megvalósítani. A HBMB 15 tagú.

Ez után az egyes települések maguk között megbeszélve dönthettek arról, hogy az adott települést a közsféra, a civil vagy a vállalkozói réteg egy delegáltja képviselje e. Már itt az egyes települések jelölt állításánál figyelembe vettük, hogy a nők és fiatalok aránya kifejezze kiemelt szerepüket a programunk megvalósítása során. Sajnos a roma kisebbség képviselője a HBMB-ben nem csak az akciócsoportban tudott feladatot vállalni nagycsaládos anyuka lévén. Ezután az egyes tagjelöltek kompetenciáját, felkészültségét, korábbi tapasztalatait figyelembe véve szavazta meg az akciócsoport a HBMB tagjait.

Ezzel a többlépcsős rendszerrel, valamint az önkéntesség, a szakmaiság és a rátermettség figyelembe vételével kívánjuk biztosítani, hogy a HBMB meg tudjon felelni program alkotó és megvalósító feladatának.

A fenti szempontok alapján a 15 fős HBMB 7 önkormányzat, 5 civil szervezet és 3 vállalkozás képviselőiből áll. Részből innen került ki a 8 fős programtervező munkacsoport, ahol a civil szféra 4-, a közsféra 3- és a vállalkozók 1 fővel vannak jelen.

c) A tagok közötti együttműködés jellege, gyakorisága

A tagok közötti együttműködésre jellemző, hogy az egyes szektorokon belül sokkal inkább megvolt, mint a három szektor között.

Az egyes önkormányzatok között régi és gyakran igen szoros együttműködés volt a jellemző már a program indítása előtt is és nem csak a társulások intézményes keretei között. A különböző infrastrukturális beruházások közös pályázat eredményeként összefogással valósultak meg.

A civil szervezetek szintén jelentős múltbéli együttműködést tudnak felmutatni. Ezek formája a különböző hagyományörző és kulturális egyesületek együttműködése, a népfőiskolai társaságon belüli szoros együttműködés és hasonlók.

A vállalkozások esetében néhány kivételtől eltekintve az együttműködés korábban nem volt jellemző. Ez bizonyára a versenyszféra sajátosságából és talán az idő kényszerűen célirányosabb eltöltéséből adódik. Itt az együttműködés kevésbé része a kultúrának.

II. Helyi vidékfejlesztési stratégia (maximum 8-10 oldal és intézkedés-adatlapok). Kérjük, hogy az intézkedéseket bemutató adatlapok részletes kidolgozására jelentős súlyt fektessenek!

2.1. A helyzetelemzés legfontosabb tanulságai (a diagnózis összegzése)

A helyzetelemzést a 2003-as megyei statisztikai évkönyv, a térségre korábban elkészült tanulmányok, a különböző fórumokon elhangzott- és a tervező csoport saját tudása alapján állítottuk össze. A SWOT elemzés megállapításai más oldalról szintén megerősítik a helyzetfeltárás megállapításait.

A helyzetfeltáró munka legfontosabb problémaorientált tanulságai két kategóriába csoportosítva a következők:

I.) Gazdasági jellegű problémák

1. A helyben foglalkoztatás alacsony foka.
2. A mezőgazdasági termékértékesítés nehézségei.
3. A mezőgazdaságra konvencionális tömegtermék ill. alapanyag előállítás a jellemző
4. A lakosság és a vállalkozások körében az együttműködés szinte teljes hiánya
5. Kiváló hatóságai munka ellenére, csökkenő bizalom a távolról érkező élelmiszerek iránt

II.) Humán, társadalmi jellegű problémák

1. Az önkormányzatok költségvetésének túlterheltsége, a kultúra leépülése
2. Kistérségi kohézió – a közös infrastruktúra beruházásoktól eltekintve – gyenge
3. Szakmai felnőttképzés, vagy a holtig tartó tanulás lehetőségének szinte teljes hiánya
4. Kihasztnátlan turisztikai potenciál
5. A hátrányos helyzetű csoportok helyzete a megyei átlag alatt van

A fenti problémák a jelenlegi helyzetet tükrözik. A térség erősségeit és lehetőségeit a SWOT elemzés fejezetben rögzítjük. Mindezeket továbbgondolva és ötvözve a jelenlegi uniós és globális folyamatokkal igyekeztünk megfogalmazni a megfelelő stratégiát.

2.2. Érdekeltek érintettek és a célcsoportok

Az érdekeltek, érintettek és a célcsoportok igen bonyolult kölcsönhatását az alábbiakban megadott táblázatban foglaljuk össze. A táblázat rendkívül jó segédeszköznek bizonyul, ami a tetemes információ halmaz gyors áttekinthetőséget illeti. Azonban ez nem célozhatja meg a teljes információ és szempontrendszer teljes bemutatását. A teljes háttéranyag azonban forrásul fog szolgálni a projekt teljes futamideje alatt. A módszer, amivel a táblázatba összefoglalva bekerült adatokat nyertük a tervező csoport pontozásos eljárásának- ill. két oszlop vonatkozásában verbális értékelésének eredménye.

Összefoglaló táblázat az érintettek és a program ill. a 2.1 fejezet problémáinak kölcsönhatásairól

Érintett csoport	1.) Mi módon érintett a problémák által?	2.)* Mely problémák érintik elsősorban?	3.) Az érintett csoport /motivációj a a problémákkal való foglalkozásra	4.)** Az érintett csoport viszonya más érintettekhez	5.) Az érintett csoport fő céljai	6.) A program pozitív hatásai	7.) A program negatív hatásai	8.) Mit tehetünk a konfl. mérséklése valamint az érintett csoportok pozitív hozzáállásának kialakítása/ erősítése érdekében
1) Teljes lakosság	++	I. – II.	+	+	- életminőség javulás	++	+	LEADER program
2) Aktív korúak	++	I. – II.	++	++	- helyben foglalkoztatás	+++	+	- helyi gazd. erősítése
3) Idősek	+	I./5 –II./1,3,	+	+	- szociális biztonság	+	+	- kistérségi kohézió erősítése
4) Nők	+++	I. – II.	+++	++	- családtámogató intézkedések	++++	+	- közösségfejlesztés
5) Fiatalok	+++	I. – II.	+++	++	- pozitív jövőkép	++++	+	- Ökoszoc. piacgazd megvalósítása
6) Romák	++++	I. – II.	+	++	- felemelkedés, beilleszkedés	+++	+	- esélyegyenlőség erősítése
7) Önkormányz.	++++	I. – II	++++	++++	- a feladatellátás feltételei	++	+	- az érdekeltek együttm. hajlamának erősítése
8) Vállalkozók	++	I./1,2,4,II./2,	+	+	- stabil piaci viszonyok	++	+	- versenyképességük helyi biztosítása
9) Mezőg.term.	+++	I.- II./2,3,	+++	+++	- biztonságos termékértékesítés	++++	+	- termékeik helyi piacának megeremtmése
10) Civil szerv.	++	II.	++++	+++	- kiszámítható működési feltétel	+++	+	- munkájuk társadalmi hasznosságának elism.
11) Kistérs. vásárl.	++	I./2,5-II./2,	++	++	- biztonságos élelm. ellátás	++++	+	- friss, biztonságos helyi élelmiszer elfog. áron
12) Kist. kiv. vás.	+	I./2,5,	+	+	- biztonságos eredetű élelm.	++	+	- friss, biztonságos élelmiszer elfog. áron
13) Látogató turist.	+	II./1,4,	+	+	- gondtalan pihenés tiszta környezetben	++	+	- tiszta környezet, jó ellátás, felkészült és barátságos vendéglátó

Jelmagyarázat: érintettség egy a viszony foka: + gyenge, ++ közepes, +++ erős, ++++ igen erős,

* Ebben az oszlopban szereplő számok a 2.1 fejezetben azonosított problémák sorszámát jelöli

** pl. partnerség, együttműködés, konfliktusok)

Az összefoglaló táblázat néhány érdekes felismerésre ad lehetőséget. Látható, hogy az önkormányzatok és a roma kisebbség a leginkább érintett a problémák által. Persze nem ugyanabból a szempontból. Míg a roma kisebbség szenvedő alanya a halmozott problémáknak, addig az önkormányzat számára ezek megoldandó feladatot jelent. A problémák általi érintettségben a romák után találjuk rögtön a fiatalokat, a nőket és a gazdálkodókat. Az aktív korúak összessége és a vállalkozások közepesen érintett kategóriába esnek.

A probléma megoldására készítő motiváltság szempontjából ugyancsak az önkormányzatok vannak az „igen erős” kategóriában, de ide már a civilek is felzárkóznak. Ez érthető, hiszen többnyire ezért jönnek létre.

Ugyanakkor a problémák által leginkább érintett célcsoportok motiváltsága/aktivitása a tervező csoport pontszámai alapján a gyenge kategóriába került.

Vidékfejlesztési tervünk kiemelt célcsoportjai a fiatalok és a nők. Noha cigány kisebbségi önkormányzat is képviselteti magát konkrét projekt elképzeléssel is az akció csoportban, az ő fejlesztési elképzeléseiknek sem

kizárólag csak a romák a kedvezményezettjei. Ugyanez igaz fordítva is, nevezetesen mikor a fiatalokra és nőkre fókuszálunk akkor a roma fiatalokat és nőket is célozzuk. Ez a megközelítés több roma származású aktivista kifejezett kérése volt, vagyis, hogy nem tartanak igényt pozitív megkülönböztetésre, mivel ez egyesekben könnyen kiválthatja az ellenkezőjét. Inkább az egyenlő elbírálás elvét kérik.

Meggyőződésünk, hogy vidékfejlesztési tervünk egésze, de átfogó és specifikus céljai és intézkedés csoportjai is a jövő generációk érdeke védelmében megtett lépés. Ennek az érdekvédelemnek a hordozóját látjuk a jelen fiataljaiban. Az oktatás – képzéssel, a szabadidő eltöltésére irányuló turizmussal és a sporttal kapcsolatos intézkedési és projekt javaslatok a fiatalok részéről a fiatalok érdekében érkeztek. Az alternatív energiafelhasználás megvalósítására is fiatal vállalkozók tervezik pályázatuk benyújtását.

A nők helyzetének javítását egy konkrét alintézkedés célozza, de horizontálisan, más intézkedések esetében ennek a célcsoportnak az érdekeit is szem előtt tartottuk, mint pl. a kistérségi termékek házhozszállítás rendszere.

2.3. SWOT analízis (a helyzetelemzés alapján: erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek), lehetséges stratégiai fejlesztési irányok (offenzív, defenzív, diverzifikált, váltásorientált)

Erősségek

- Melyek az előnyeink?
- Mit csinálunk jól?
- Milyen kedvező adottságaink vannak?
- Szeretnek itt élni az emberek
- Településeink közötti önkormányzati szintű összefogás
- Jól működő egyesületek, klubok, körök
- Meglévő közművelődési intézmények
- Jól megőrzött népi kultúra, nevezetesség
- Sok alkotó és népművész, kiemelkedő szellemi örökség
- Zöldségtermesztési és szántóföldi kultúra hagyományai
- Biogazdálkodási tapasztalatok
- Fővárosi piacokon keresett a „Galga-menti”
- Erős helyi vásárlóerő
- Vonzó környezet, sok erdő, tó, hal, vad
- Rendezett, szép környezet

A fentiek szerint összegyűjtött erősségeink komoly alapot jelentenek a további fejlesztéshez és egy offenzív fejlesztési stratégia alapjait jelentik.

Céljainkat, az intézkedéseket és alintézkedéseket, illetve azok bázisát jelentő előzetes projekt elképzeléseket már SWOT elemzésünk tudatában alakítottuk ki.

Gyengeségek

- Mit csinálunk rosszul?
- Mit csinálnak mások jobban?
- Melyek a hátrányaink?
- Nincs egységes kistérségi arculat,
- Információhiány gátolja az összefogást
- A kulturális tevékenység összehangolása nem jellemző
- Gazdák ismeretei gyorsan elavulnak
- Mezőgazdasági struktúra lassan alkalmazkodik
- Erodált földek, monokultúra magas aránya
- A helyben értékesítés szervezetlen,
- A nők és fiatalok társadalmi élettere helyben korlátozott
- Feldolgozottság mértéke alacsony
- Kevés fiatal ápolja a hagyományt
- Elvándorlás

A fentiek alapján a kistérségi arculat és az információ egységes áramlásának biztosításával egy teljes alintézkedés foglalkozik. A gazdák ismereteinek frissítését külön alintézkedés keretében a térség népfőiskolái szeretnék felvállalni.

A mezőgazdaság struktúra átalakítását az I. intézkedés és 3 alintézkedés is érinti a Fenntartható Tájjgazdálkodás keretében. Az innen származó főleg ökológiai termékek kistérségi belső piacainak kialakítását szintén egy alintézkedés fogja össze.

A kultúra települések közötti összehangolt ápolása szintén az itt megfogalmazott gyengeségek erősítését célozza.

Lehetőségek

- Melyek a számunkra fontos pozitív külső változások, folyamatok?
- Hol rendelkezünk jó eséllyel?

- Települések összefogását támogatják
- Arculattal a turizmus, mint termék is jobban eladható
- Kedvezőtlen külső hatások kivédése
- Kistérségi marketing támogatottsága
- A fiatalok és nők kiemelt szerepe
- Kulturális idegenforgalom fellendülőben
- Felnőttek önképzését ösztönzi a kormány
- Nemzeti Agrár-környezeti Program
- Ökológiai értékek társadalmi elismertség
- Gazdák, vállalkozók, összefogását támogatják
- Kézimunka igényes termékek kereslete
- Fokozódó fogyasztói tudat és támogatás
- Feldolgozott termékekkel áthidalható a szezonális
- Növekvő igény a védett környezetre
- A piac keresi a táj különlegest

Az erősségeinkre építő offenzív stratégiánk törekszik arra, hogy a fentiekben is megfogalmazott lehetőségeinket jól használja ki.

Ennek érdekében, ezt felismerve fogtak össze településeink már a LEADER programot megelőzően is.

A kormány agrárstratégiájának megfelelően fogalmaztuk meg a Fenntartható Tájgazdálkodás kereteit. Támogatni kívánjuk a kézimunka igényes – főleg az ökológiai -, magas hozzáadott értéket megtestesítő termelést és a kisléptékű feldolgozást.

Veszélyek

- Milyen követelmények fogalmazódnak meg, amelyeket nehéz teljesíteni?
- Melyek azok a környezeti, gazdasági változások, amelyekkel nem tudjuk felvenni a versenyt, amelyek hátrányosan érintenek bennünket?

- Korlátozott a helyi döntési jogkör
- Kultúrára kevés közpénz
- A globális ipari kor lepusztítja a kulturális értéket
- Városok elszívják a fiatalokat
- A szociálpolitika nem ösztönöz a változtatásra.
- Kilátástalan jövő, csökkenő születés
- Mezőgazdasági cserearány romlás
- Mezőgazdasági fizetések nem versenyképesek az iparral szemben
- Nagyüzemek vegyszerfelhasználása
- Szervezett piaci szereplők erőssége
- Erózió, savas eső, üvegházhatás, stb.
- A politika nem elég vidékpárti
 - Csökkenő versenyképesség

A fórumok résztvevői a fenti veszélyeket megfogalmazva, azok tudatában alakították ki projekt ötleteiket. Tervezzük a kultúrára szánt kevés pénzt összehangolt programok mentén felhasználni a szinergia hatások érvényesülése érdekében.

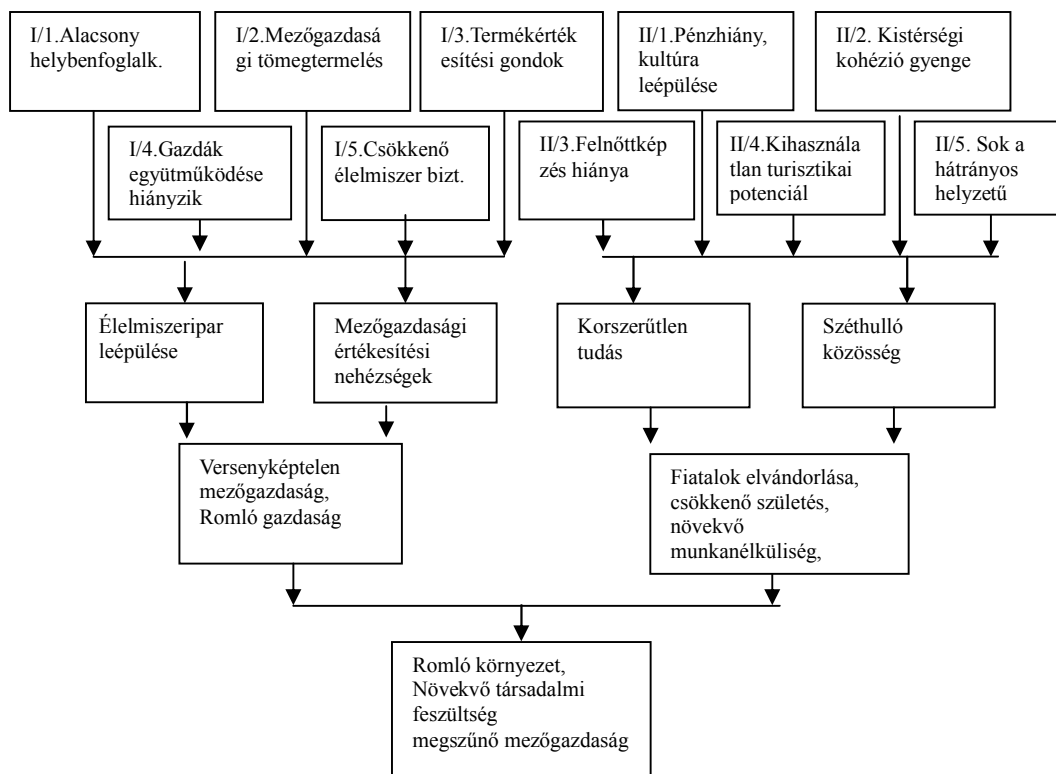
Mivel a térség mezőgazdasági jellegű ezért a külső fenyegetésekre adandó válaszok többségét is ebben a szektorban kell keresnünk. Ez a felismerés és szándék jól tükröződik az alintézkedések között, hiszen kettő konkrétan, további kettő pedig részben ezekre a külső veszélyekre adandó válaszként került kimunkálásra.

A tervező csoport SWOT elemzésre épülő előterjesztése alapján a HBMB egy offenzív stratégia megvalósítása mellett döntött. Esetünkben ez azt jelenti, hogy a térség feltárt belső erősségei/adottságai meghatározóbbak, mint gyengeségei és hasonló eredményre jutottunk a külső lehetőségek – veszélyek mérlegelésekor is az előző javára.

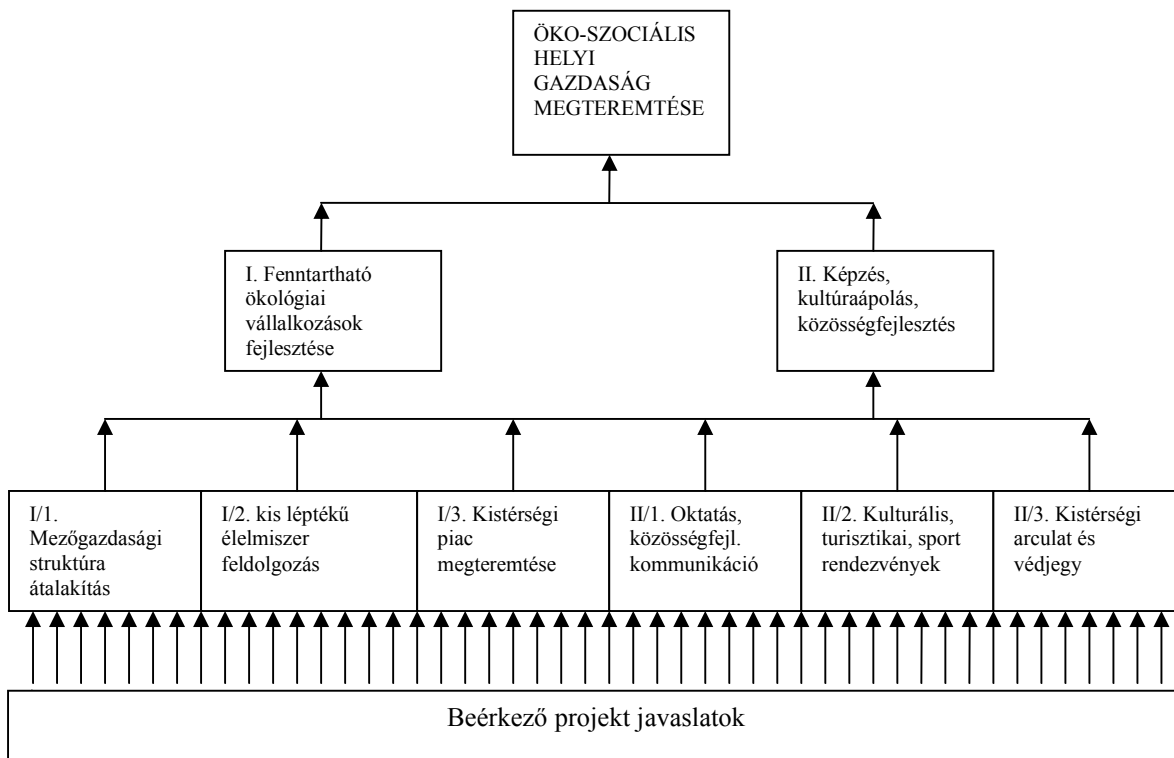
Összefoglalóan megállapítható, hogy a térség két fő erősségére a hagyományosan rendkívül gazdag mezőgazdasági kultúrára (összefoglaló belső erősség) és a főváros, mint bőséges keresleti piac közelségére (összefoglaló külső lehetőség) épül stratégiánk. Ezt az I. intézkedés 2, és 3, alintézkedése tükrözi. Meglévő belső gyengeségeinket és a globalizálódó instabil piaci tendenciákat, mint külső fenyegetettségeket pedig az I./3, és a II. intézkedés alintézkedéseivel tervezzük csökkenteni.

2.4. Problémafa és célfa

Az alábbi problémafa „ágvégein” a 2.1 fejezetben leírt problémaorientált helyzetelemzés legfontosabb tanulságainak csoportosított problémáit helyeztük el. A két csoportban összefoglalt problémák gazdasági jellegűek (I.) és társadalmi jellegűek (II.). A problémák két csoportja az alsó szinten egy töben ér össze, mely a vidék általános fenyegetettségét tükrözi az összefonódott társadalmi és gazdasági problémák halmazával.

1. ábra: Problémafa: A helyzetfeltárás során megfogalmazott problémák rendszere

2. ábra: Célfá: A Stratégia céljainak felépítési rendszere

A problémafa és a célfá a képi megjelenítését adja a Helyi Vidékfejlesztési Terv másutt már másképp megfogalmazott teendőknél, a problémákra adandó válaszoknak. Főleg a célfá lesz a HBMB segítségével a pályázati kiírásoknál majd a pályázatok elbírálásánál.

2.5. A térség jövőképe 10-15 éves távlatban (középtávú jövőkép)

A vidékfejlesztési terv hosszú távú stratégiája, hogy a helyzetfeltárás és a SWOT elemzés megállapításaiból kiindulva a célok, intézkedési csoportok és alintézkedések köré rendezett projektek operatív megvalósításával haladjon a jövőkép megvalósulása felé. A figyelembe vett időtáv 10-15 év. A jelenlegi LEADER programot a stratégiánkban a 2-3 éves megalapozás eszközeinek tekintjük.

A vidékfejlesztési terv a jövőképet a következőképpen fogalmazza meg:

"...A fenntarthatóság - mely ma még csak hangzatos szlogen - valóban a folyamatok rendező elvévé válik kistérségünkben minden szinten.

Úgy a kistérségen belül, mint kívül mindenki számára nyilvánvaló lesz az, hogy ennek a kistérségnek van egy markáns környezettudatos arculata, mely a gazdaság a kultúra és a társadalom minden zugát átjárja. A kistérség a fentiekben vázolt kedvező és a külvilág számára is vonzó arculatát megfelelő módon lesz képes felhasználni a kulturális és idegenforgalmi innováció kamatoztatására is...."

2.6. Átfogó és specifikus célok a 2005-2008 közötti időszakra

A tervezett program általános célkitűzése:

Az Öko-szociális helyi gazdasági modell megalapozása a vidékfejlesztésben.

Úgy gondoljuk, hogy az általunk itt megfogalmazott helyi öko-szociális gazdasági modell olyan új tevékenységi lehetőségeket alapoz meg, mely kisléptékű, helyi erőforrásra alapoz és a vidéken csak decentralizáltan folytatható. Feltételezésünk, hogy a vidék problémáinak egyik gyökere onnan ered, hogy a központosító nagyipar 50-100 évvel ezelőtt mobilizálta a társadalmat a vidékről a városok felé vonzással. Amennyiben feltételezésünk helyes, akkor egy decentralizáltan kényelmet és megélhetést kínáló új helyi öko-szociális gazdasági modellel meglehetősen kísérleti e mindent pusztító folyamat lassítását, esetleg visszafordítását.

Specifikus célunk:

- 1.) A fenntarthatóság és az ökológiai kultúra megvalósítását gazdasági téren is előrevivő vállalkozások létrehozása és
- 2.) az azokat megalapozó, civil szervezetek által megvalósított képzés, kultúra ápolás – különös tekintettel a nők és a fiatalok ebben betöltött szerepére.

Specifikus céljaink adják egyben a két intézkedéscsoport tartalmát is

2.7. A prioritások és intézkedések ismertetése (legfeljebb 10 intézkedés). 2. számú melléklet (Adatlap az intézkedések bemutatására) alapján.

A prioritások és intézkedések itt ismertetett elemei egy teljes egész rendszert alkotnak, annak különböző, de egyenrangú részei. A teljes egész a HVT-ben ölt testet.

Először a prioritások alrendszerét fogalmazzuk meg mintegy elvi/elméleti iránymutatásul a jövőképünk megvalósítása felé.

Ezután a következő az intézkedéscsoportok alrendszere mintegy operatív/gyakorlati lépések meghatározásaként. Mindkét alrendszer alapja a fórumok munkája, a helyzetfeltárás, a SWOT elemzés és a korábban elkészült tanulmányok.

Prioritásaink alrendszere:

1. A Fenntartható Tájgazdálkodás általános elterjesztése

Az akció csoport - adottságaikból adódóan a „Fenntartható Tájgazdálkodás”-ban látja a fejlesztés gazdasági és ökológiai kereteit, melyet a négy gazdasági jellegű intézkedés csoport tölt meg tartalommal. (I./1. – II.1. alintézkedések)

2. A lakosság életminőségének, életkörülményeinek javítása

Ennek a prioritásnak a folyamatos előtérben tartását azért tartjuk fontosnak, mivel a fórumaink tanúsága szerint végül is ez adja a lakosok legfőbb motivációját a programban való részvételre. (I./2, I./3, II./1, II./2, alintézkedések)

3. Humán erőforrás fejlesztése

A tudás alapú életmódra törekvés folyamatos képzés nélkül nem képzelhető el. Az egész életen át tartó tanulást a népfőiskolák és közintézmények bevonásával tervezzük megvalósítani. (II./1. alintézkedés)

4. A kulturális örökség védelme, ápolása

A Galgamente máig élő kulturális örökségének, mint fontos erőforrásnak a védelme, népszerűsítése kötelességünk és egyben lehetőségünk. (II./2, II./3. alintézkedés)

5. A kistérségi kommunikáció folyamatos biztosítása

Ezen keresztül tervezzük a kistérségi kohéziót és a közös gondolkodást, vagyis a LEADER szemléletet megvalósítani és fenntartani. Ennek eszköztára a hagyományos kommunikációs csatornákon át egy innovatívnak mondható „Kistérségi Parlament” működtetéséig terjed.

(II./1, II./3. alintézkedések)

Az intézkedések alrendszere

I.) Intézkedés

A fenntarthatóság és az ökológiai kultúra megvalósítását gazdasági téren is előrevivő vállalkozások fejlesztése

Alintézkedések:

I / 1.) Mezőgazdaság átstrukturálásának megkezdése a fenntarthatóság és az alternatív energia felhasználás irányában, valamint speciális kézimunka-igényes növények termesztése, gyűjtése

I / 2.) Kis léptékű élelmiszer feldolgozás (állati- és növényi eredetű, speciális termékek

I / 3.) Kistérségi belső piac létrehozása

II.) Intézkedés

A tervezett vállalkozások fejlesztését megalapozó, civil szervezetek által is megvalósítható képzés, kultúraápolás, közösség fejlesztés – különös tekintettel a nők, és a fiatalok ebben betöltött szerepére.

Alintézkedések:

II / 1.) A program megvalósulását segítő oktatás, szaktanácsadás, közösségfejlesztés, kommunikáció

II / 2.) Kulturális, turisztikai és sport rendezvények

II / 3.) Kistérségi arculat és védjegy kialakítása az egységes arculat alkalmazása érdekében, kulturális és gazdasági és kommunikációs területeken egyaránt

2.8. A stratégia elemeinek összhangja, az egyes intézkedések egymáshoz való kapcsolódása

Helyi Vidékfejlesztési Tervünk két intézkedéscsoportból és mindkettő esetében három-három alintézkedésből áll. Az I. intézkedéscsoport a gazdasági jellegű alintézkedéseket, míg a II. főleg a humán vagy társadalmi jellegű alintézkedéseket fogja össze.

A két intézkedéscsoport tudatosan épül egymásra. Valamennyi alintézkedésnek – legyen az az I. vagy a II. csoportban – a képzés és a közösségfejlesztés adja az alapját. Alapképzésen kell átesnie azoknak a vállalkozóknak is, akik pályázni szeretnének valamely meghirdetett gazdasági tevékenység folytatására, hogy ezzel alakuljon a közös cél, és biztosítva legyen, hogy valamennyi érdekelt abba az irányban is halad. De bizonyos alapképzést kínálunk a gazdasági jellegű alintézkedésekben nem érintett nők, fiatalok részére is, beleértve a hátrányos helyzetűek csoportját is, megint csak a későbbi közös gondolkodás megalapozása érdekében.

Az II. intézkedéscsoportban támogatni tervezett szaktanácsadás első számú célcsoportja szintén főleg a I. intézkedés végső kedvezményezettjeinek célcsoportja.

A II. intézkedéscsoportnak a 2. alintézkedése esetében - mely a kultúra, sport, turisztika területeinek támogatását célozza – talán nem annyira nyilvánvaló a közvetlen kapcsolódás. Hiszen ezekben a tevékenységekben való aktív szerep vállalás nem feltétele a többiben való részvételnek, de az a tény, hogy valamennyi tevékenység esetében azonos kommunikációs rendszerhez (II./1) tartoznak a szereplők és azonos védjegy (II./3) hírnevét öregbítik mégis kapcsolódást jelent, összetartozást.

A II. intézkedéscsoportban kialakítandó kistérségi arculat és védjegy haszna nyilvánvalóan az I. intézkedéscsoport valamennyi végső kedvezményezett gazdasági tevékenységének sikerét közvetlenül szolgálja.

Az I. intézkedés csoport 3. alintézkedése, mely a kistérségi helyi termékek helyi piacainak kialakítását célozza nyilvánvalóan főleg azokra az itt élő nőkre, és más vásárlókra épít akik a II. intézkedéscsoport 1. alintézkedése keretében kaptak alapképzést, ahol megismerhették a fenntarthatóság „tudományos” koncepcióját, termékek előállításának körülményeit, környezetre egészségre gyakorolt kedvező hatásukat és tudatos vásárlóivá váltak azoknak a termékeknek.

Még sokáig lehetne bogozni a két intézkedés célcsoportjainak és tevékenységi köreinek különböző átfedéseiből adódó kapcsolódásukat, de talán már az elmondottakból is kitűni a sokrétű szinergia hatás tudatos alkalmazása, hiszen e nélkül nehéz lett volna megteremteni a célul kitűzött kistérségi kohéziót.

2.9. A stratégia illeszkedése korábban (részben vagy egészben) megvalósult, jelenleg is futó vagy tervezett komplex fejlesztési programokhoz, projektekhez.

A térségünkben számos fejlesztést célzó tanulmány készült az elmúlt tíz évben különböző aktuális politikai széljárásnak megfelelően. Ezek komplexitása és időtávja igen változó volt. A gödöllői egyetem már 1997-ben elkészített a társulás számára egy átfogó több száz oldalas fejlesztési tanulmányt. Sajnos íróasztalfiókban végezte. A 2001-ben elkészített, SAPARD agrárstruktúra és vidékfejlesztési terv hasonló terjedelemben hasonló sorsra jutott.

Főleg azok a kevésbé átfogó elképzelést megfogalmazó tervek valósultak meg, amelyek egy egy konkrét – ha mégoly nagyszabású projektre vonatkoztak is, mint egy közös szennyvíztelep, szilárd hulladéklerakó, vagy éppen gázhálózat.

Az átfogó fejlesztési stratégiák és hosszabb távon megvalósítandó tervek közül a maga teljességében csupán a kísérleti LEADER program valósult meg. Ez az a megvalósult fejlesztés amelyre a jelen stratégia már, továbbfejlesztési céllal építhet – és a legteljesebb mértékben épít is.

Készül egy másik átfogó fejlesztési terv ezzel a HVT-vel egyidőben, azonban az csak az aszódi többcélú kistérség területét fedi le. Mint fentebb említettük ahhoz csupán 11 település tartozik. Jelen munka 4 kistérség 18 településére készül.

III. A Terv megvalósítása: cselekvési és pénzügyi terv (legfeljebb 5 oldal)

- 3.1. Intézmény-építés:** a program lebonyolításának intézményi, személyi és tárgyi feltételei, kapcsolatrendszerei (az akciócsoport, a vezető szervezet, a gesztor, a helyi bíráló és monitoring bizottság, a témakörök szerint szerveződő szakmai munkacsoportok tevékenysége, feladat- és hatáskörei, emberi erőforrásai és kapcsolatrendszere)

A Gesztor szervezet a Gaia Alapítvány Alapító okirat szerinti célja, és melyre operatív tevékenysége irányul, hogy létrehozzon egy olyan településmodellt, mely mindenben megfelel egy fenntartható településsel (ökofalu) szemben támasztott követelményrendszernek.

Az elmúlt 5 évben a Gaia Alapítvány által megvalósított fontosabb projektek és eredmények:

- EU Duna Projekt: 5+1 éves kutatási és oktatási program közvetlenül a brüsszeli Bizottság megbízása alapján, melynek célja az ökológiai és konvencionális mezőgazdaság összehasonlítása valamint a fenntartható vidékfejlesztés oktatása.
- A kistérség Stratégiai- és Operatív Programjának elkészítése ill. koordinálása (SAPARD),
- Első hazai nemzetközi "LEADER" konferencia megrendezése Galgahévízen,
- A kísérleti LEADER program keretében az alsó Galga menti HVM gesztori feladatainak ellátása.

Az Alapítvány munkájának elismeréséül 2004 évben „az Év Kiváló Ökoprojektje” díjat kapta a Global Ecovillage Network világszervezettől.

A Gaia Alapítvány rendelkezik mindazon infrastrukturális háttérrel, személyi állománnyal és menedzsment tapasztalatokkal, melyek a LEADER program gesztori feladatainak elvégzését lehetővé teszik.

Az Alapítvány tulajdonában van egy 36 fő bentlakásos oktatására alkalmas intézmény, "hotel" és étterem résszel, valamint tantermekekkel. Az Alapítvány bérelt irodában folytatja tevékenységét, melynek felszereltsége teljes körű (számítógépek, másológép, fax, Internet, ADSL vonal, stb.). Némelyik irodatechnikai berendezés a gyors elévülés miatt hamarosan cserére szorul.

Személyi állomány tekintetében átlag 4 fő fizetett munkatárs mellett mintegy 10 fő önkéntes és gyakornok végzi a feladatokat.

A megválasztott gesztor szervezet - a Gaia Alapítvány – a kistérségben már 15 éve aktívan tevékenykedő civil szervezet. Fő tevékenységi köre a fenntartható vidékfejlesztés kérdéskörébe tartozó területek, mint az ökológiai gazdálkodás, a kisléptékű élelmiszer feldolgozás, a helyi gazdaság, a fenntartható tájgazdálkodás, stb. gyakorlati megvalósítása és ezek oktatása. Az elmúlt 15 év alatt jelentős szakmai ismertségre és elismertségre tett szert nemcsak a szűkebb térségben, de nemzetközi szinten is.

Az akkor még összevont Gödöllő környéki és Galga menti települések társulása már 2000-ben a Gaia Alapítványt bízta meg a térség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Stratégiai Programjának elkészítésével, melyet sikeresen el is végzett és azóta folyamatosan meg is újítja az érdekeltek bevonásával.

Ezenkívül az alsó Galga menti kísérleti LEADER program gesztori feladatait is ellátta 3 éven át, ahol munkatársai jelentős tapasztalatra tettek szert a LEADER szemléletű vidékfejlesztés területén.

Az Akciócsoport tervezett működési rendje:

A konzorciumi szerződés alapján működő Helyi Vidékfejlesztési Akciócsoport (HVA) által megválasztott Helyi Bíráló és Monitoring Bizottság (HBMB) felelős a Helyi Vidékfejlesztési Terv (HVT) megvalósításáért - a HVT elkészítésének koordinálásától a pályázatok kiírásán és azok elbírálásán át a megvalósulás végső ellenőrzéséig. A Gesztor a HBMB és a Program teljes körű titkársági feladatait látja el.

A pályázati kiírást a Gesztor előterjesztése alapján a HBMB jegyzi és teszi közzé. A Gesztor a pályázni szándékozók részére biztosítja a folyamatos ügyfélszolgálatot és pályázati tanácsadást. A beérkezett pályázatokat iktatja és a formai ellenőrzéseket, ha szükséges a hiánypótlások bekérését elvégzi. Ezután a hiánytalan pályázatokat előkészíti a HBMB döntéseihez. Speciális esetekben felkéri az MVH-t vagy más külső szakértőt a döntésekben való közreműködésre. A HBMB döntése alapján kiértésként a nyertes pályázatokat, és segítséget nyújt a Kincstárral megkötendő szerződések előkészítéséhez. Közreműködik a nyertes pályázatok előrehaladásának és befejezésének helyszíni ellenőrzésében a HBMB és/vagy az MVH erre kijelölt tagjaival.

A HVA konzultációja után a HBMB fogadja el a Gesztor által kidolgozott tevékenységi és pénzügyi tervet, mely a teljes működés alapja.

A Vezetőszerv elöljárója (esetünkben az aszódi önkormányzat polgármestere), mint a HVA képviselője és egyben a HBMB elnöke felügyeli a működési feltételeket, ellen jegyzi a HVA és a HBMB döntéseit és dokumentumait. Teljes jogú képviselőként eljár és intézkedik a HVA ügyeiben, gondoskodik annak szükség szerinti, de legalább negyedéves üléséről.

Az üléseket a HVA elnöke vezeti le, az ülések mindegyikéről jegyzőkönyv készül.

A HVA tagjai a HVT megvalósításával kapcsolatos lényegi kérdésekben a konszenzusos döntésekre törekednek. Az Akciócsoport jogosult vitás kérdések esetében szakértő felkérésére minősített többségi szavazással. A szakértői véleményezés után kétharmados szavazati arány szükséges az adott probléma megszavazását illetően. Az elnök öt munkanapon belül köteles az Akciócsoport összehívására, ha tagjai akadályoztatást vagy veszélyt jelentenek be vállalt feladataik ellátását illetően.

Az elnök feladata a Gesztorszervezet tevékenységének felügyelete. Az elnök felelős a Gesztor által elkészített a HVT előrehaladását dokumentáló tárgyévi és negyedéves jelentések határidőre történő benyújtásáért.

A HVA a Gesztor közreműködésével biztosítja a HVT-hez való lehető legszélesebb körű hozzáférhetőséget, nyilvánosságot; működését átláthatóvá teszi a Program szereplői számára.

A Gesztor elkészíti a HVA SzMSz-ét, melynek minimálisan az MVH által előírtakat kell tartalmaznia, de a helyi igények szerint további kérdéseket is szabályozhat.

3.2. Kommunikációs terv (A pályázati felhívásban rögzített kötelezően elvégzendő és önkéntesen vállalt kommunikációs tevékenységek részletezése – tájékoztatók, fórumok, kiadványok, publikációk, stb. ütemezése. A pályázati csomag 12. számú mellékletében szereplő táblázatok 1. pontjában felsorolt tevékenységek tartalmának részletezése és tételes indoklása.).

A lakosság minél nagyobb arányú részvételét a megfelelő információ megfelelő csoportokhoz való eljuttatásával látjuk csak biztosíthatónak. Ezen a ponton a pályázati kiírás kommunikációra kötelezően előírt mértékét térségünk esetében (18 település, 55 000 lakos) nem tartjuk elégségesnek, azt jóval meghaladó figyelmet és erőforrást tervezünk erre fordítani.

A HVT - mint az öko-szociális helyi gazdasági modell - megvalósításában a lakosság két féle minőségben vehet részt.

- a) mint pályázó és ennek eredményeként majdani termelő/szolgáltató és/vagy,
- b) mint a LEADER pályázat segítségével előállított termékeket/szolgáltatásokat igénybe vevő fogyasztó.

Kommunikációs stratégiánk a lakosság e kettős szerepét mindvégig figyelembe veszi, erre építve nyújt általános tájékoztatást az alapelvekről és a részvételi lehetőségekről.

Fontos a termékek/szolgáltatások iránti érdeklődés és kereslet felkeltése egyfelől, valamint a kereslet megfelelő kielégítésére alkalmas szolgáltatók kiválasztása és felkészítése másfelől.

A modell gerincét képező helyi öko-élelmiszereket, alternatív energia hordozókat, kulturális-, oktatási-, közösségfejlesztési-, sport-, stb. szolgáltatásokat, termékeket igénybe vevő, felhasználó célcsoportok információval való ellátása egyszerre jelent új típusú közösségi vidékfejlesztésről szóló tájékoztatást valamint reklámot.

Igénybe venni tervezett kommunikációs csatornák:

Az időben és térben differenciáltan megjelenő feladatok a különböző kommunikációs eszközök szintén differenciált alkalmazását teszi szükségessé.

Az alábbiakban részletesen bemutatjuk az egyes alkalmazni tervezett kommunikációs eszközöket, azok specifikus célját, célcsoportját, bevetésük idejét és tervezett költségét.

Valamennyi felhasználásra kerülő eszköz esetében érvényes, hogy speciális céljaik mellett szolgálják azt az általános célkitűzést, hogy a térség lakosait, ha nem is teljesen felkészítse, de legalább betájolja az Unióban

alkalmazott egyik legsikeresebb vidékfejlesztési metodika a LEADER+ alapelveiről, lehetőségeiről és esetleges korlátjairól.

1) tájékoztató füzetecske

Célja és várható eredménye:

Fontosnak tartjuk, hogy legalább ezen a kommunikációs csatornán keresztül a teljesség igényével el tudjuk érni a célterület valamennyi háztartását, lakosát.

A legalább 4, A5-ös oldalra tervezett tájékoztató füzetecske az a kommunikációs csatorna, melynek segítségével garantáltan el tudjuk juttatni a szükséges alapinformációt mind a 18 település, mind a 54 497 lakosához. Ez mintegy 12 000 háztartást jelent.

A tájékoztató - csak úgy mint a többi kommunikációs eszköz - tartalmazza mindazokat az információkat, melyeket a pályázati kiírás kötelezően előír. A minden postaládába eljuttatott füzetcskék bevetésével kívánjuk elérni azt, mint eredményt, hogy a térségben senki se érezhesse magát az információból kirekesztettnak, ugyanakkor a további lépések megtételéhez az érdeklődők részéről már szükség lesz az aktív részvételre. E szórólapokon tájékoztatunk mindenkit arról is, hogy érdeklődésük esetén, melyek azok a további lehetőségek (kommunikációs csatornák), ahol további részletes, akár személyre szóló információhoz juthatnak. (lásd lentebb!)

Célcsoportja: a 18 település teljes lakossága.

Alkalmazásának ideje: 2006 év március - április

Várható költsége: 450 000.- Ft

2.) helyi lapok

Célja és várható eredménye:

Mind a 18 céltelepülésen, az önkormányzat által kiadott helyi lapban állandó rovatként folyamatosan tájékoztatjuk a lakosságot a HVT megvalósulásának lépéseiről és más vidékfejlesztéssel kapcsolatos újabb fejleményekről. E csatornán keresztül fog eljutni a pályázati felhívás is valamennyi település valamennyi olvasójához.

Tekintettel arra, hogy tervezett programunk végső befejezése átnyúlik 2007 évre - minden bizonnyal ezen, az akkorra már bejáratott csatornán keresztül fogjuk tudni eljuttatni a lakossághoz az Egységes Vidékfejlesztési Alap új 2007-13-ra szóló LEADER lehetőségeiről tájékoztató híreket is jelentős lépéselőnyt biztosítva ezzel a térségnek.

Célcsoportja: A 18 település helyi hírek után érdeklődő lakosai, azok közül is célzottan a program iránt érdeklődő fiatalok, nők, romák.

Alkalmazásának ideje: 2006 áprilisától havi rendszerességgel legalább a program befejezéséig

Várható költsége:

- megjelentetés: 36 hónapon keresztül az 18 településen, 4 000.-Ft/hó/település, össz értéke:
2 592 000.- Ft (e költségeket az érintett önkormányzatok magukra vállalják)

- cikkek anyagának összeállítása, megírása: 5 rezsióra/hó, 4 000.- Ft/óra, 20 000.- Ft/hó, össz. költsége: 720 000.- Ft

3.) hirdetések

Célja és várható eredménye:

A településeink forgalmasabb pontjain kihelyezett falragaszok azokat is tájékoztatják a fórumokról, képzésekről, honlapunk és más elérhetőségeinkről, akik nem olvassák a helyi lapokat és esetleg elolvasás nélkül félretették vagy kidobták a tájékoztató füzetcskét

Célcsoportja: A 18 település lakossága.

Alkalmazásának ideje: 2006 – 2007 folyamán több alkalommal

Várható költsége: 150 000.- Ft

4.) közvetlen levél

Célja és várható eredménye:

A célzott információt - különösen a szakmai képzésekről - közvetlen levél útján is eljuttatjuk az önkormányzatoknál regisztrált azon vállalkozókhoz, akik az intézkedési tervben érintett szakmákhoz közeli területen tevékenykednek.

Célcsoportja: a településeinken regisztrált vállalkozások

Alkalmazásának ideje: 2006 folyamán több alkalommal

Várható költsége: 95 000.- Ft

5.) fórumok

Célja és várható eredménye: A tájékoztató füzetcskéken, a falragaszokon és a helyi lapokban tervezzük meghirdetni és előzetesen ismertetni a minden településen megtartandó fórumok célját és tartalmát. Reméljük, hogy ezeken a találkozókban minél nagyobb számban vesznek majd részt az érdeklődők. A fórumokon nyílik lehetőség arra, hogy az egyirányú információ átadás mellett az érdeklődők kérdései, felvetései esetleg konstruktív javaslatai is megvitatásra kerüljenek. E fórumok az általános tájékoztatás mellett már közvetlen előkészítői az II.-es intézkedésben megvalósuló általános és alapképzésnek is.

A fórumokat, melyeknek esetenkénti időtartamát 3 + 2 órára tervezzük, mind a 18 településen megtartjuk.

Célcsoportja: Azok a lakosok, vállalkozók akiknek a többi, korábban alkalmazott kommunikációs eszköz használatának eredményeként felkelt az érdeklődése és igénye a további és személyes informálódásra.

Alkalmazásának ideje: 2006 márciustól

Várható költsége: 325 000.- Ft

6.) honlap

Célja és várható eredménye:

Az Galga-menti LEADER+ Program honlapja.

Ez a kommunikációs csatorna az, ahol jellegénél fogva a legtöbb, legfrissebb, legrészletesebb, és legteljesebb információ közzétételére van lehetőség. Számos előnye mellett kétségtelen hátránya, hogy a célcsoporton belüli alkalmazása illetve elérhetősége még korlátozott. Ezért miközben a folyamatos karbantartását és aktuális adatokkal való feltöltöttségét a teljesség igényével biztosítjuk, nem alapozzuk erre a kétségtelenül legkényelmesebb kommunikációs csatornára stratégiánkat.

Célcsoportja: A számítógéppel és Internet eléréssel rendelkező érdeklődők

Alkalmazásának ideje: A program megvalósulásának teljes időtartama.

Várható költsége: egyszeri elkészítése 40 óra x 5000.- Ft = 200 000.- Ft

folyamatos karbantartása feltöltése havi 10 óra x 36 x 3000.- Ft = 1 080 000.- Ft

honlap összes kts. a 36 hónapra = 1 280 000.- Ft

7.) A program jelképe (logo)

Célja és várható eredménye:

A logot elengedhetetlenül fontosnak tartjuk, mint a Program arculatának része, melyről az minden helyzetben felismerhető és beazonosítható mindenki számára, és ezért annak legfőbb eleme, melyet folyamatosan és tudatosan kívánunk alkalmazni a Kommunikációs Stratégia megvalósulása során.

Célcsoportja: Mindazok akik a Programmal bármilyen minőségben kapcsolatba kerülnek.

Alkalmazásának ideje: A Program teljes ideje alatt mindenképpen, de várhatóan annak befejezése után is más keretek között.

Várható költsége: egyszeri grafikai elkészítése: 100 000.- Ft

A tervezett költségek összesítése:

sorszám	a kommunikációs csatorna megnevezése:	tervezett összes költsége:
1)	tájékoztató füzet (12 000 háztartás)	450 000.- Ft
2)	megjelentetés helyi lapokban	3 312 000.- "
3)	hirdetmények, falragaszok	150 000.- "
4)	közvetlen levél	95 000.- "
5)	lakossági fórumok	325 000.- "
6)	honlap készítés, folyamatos feltöltés	1 280 000.- "
7)	logo grafikai munkái	100 000.- "
A kommunikációs terv összköltsége 36 hónapra:		5 712 000.- Ft

A kommunikációs csatornák igénybevételének összefoglaló időtáblája:

megnevezés	A teljes program időtartama (hónap)																							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
1) tájékoztató füzet	_____																							
2) helyi lapok	_____																							
3) hirdetések	_____																							
4) közvetlen levél	_____																							
5) lakossági fórumok	_____																							
6) honlap	_____																							
7) logo	_____																							

A táblázat csak a projekt szűken vett 24 hónapjára vonatkozik, a 2, 6, 7, pontok tovább élnek.

3.3. Adminisztrációs és ellenőrzési feladatterv (A pályázati csomag 12. számú mellékletében szereplő táblázatok 2. és 3. pontjában felsorolt tevékenységek tartalmának részletezése és tételes indoklása).

A HVT megvalósításához szükséges adminisztrációs és ellenőrzési terv elkészítése a gesztor szervezet feladata, csak úgy, mint saját – a LEADER program bonyolításához tartozó Szervezeti és Működési szabályzata. Ezeket a HMBM fogadja e, hagyja jóvá a vezető szerv előterjesztése alapján.

Az adminisztrációs feladatterv részei:

1) A Terv lebonyolításához szükséges dokumentáció elkészítése

- elkészíti a saját működésére vonatkozó SzMSZ-t
- elkészíti és végrehajtja a kommunikációs tervet
- a központilag megadott szempontrendszer figyelembe vételével előkészíti a pályázati kiírásokat és a HBMB ülés elé terjeszti megvitatásra, jóváhagyásra
- elkészíti a tevékenység folytatásához szükséges szabályzatokat (iratkezelési-pályázatkezelési, stb)
- felelős az akcióscsoport és a HBMB ülései jegyzőkönyveinek vezetéséért és irattározásáért

Kötségek: 850.- eFt

2) Pályázati űrlapok, információs anyagok elérhetőségének biztosítása, tanácsadás, ügyfélszolgálat

- A gesztor szervezet folyamatos és állandó ügyfélszolgálatot tart (munkaidőben) annak biztosítására, hogy a kommunikációs tervhez kapcsolódóan és annak eredményeként a lakosság, és más a program sikeres lebonyolításában érdekelt fél részéről felmerülő kérdésre kielégítő választ tudjon adni, valamint ezzel azonos módon biztosítsa az állandó hozzáférést a HVT-hez.
- Az érdeklődők rendelkezésére bocsátja az igény szerinti információs anyagot akár szóban, írásban vagy elektronikus úton igényli azt az érdeklődő
- Folyamatos tanácsadással áll általában az érdeklődők és konkrétan a pályázni szándékozók rendelkezésére.

Költségei: 2 600.- e Ft

3) Pályáztatás, pályázatkezelés

gondoskodik a pályázatok megfelelő csatornákon az érintettekhez történő eljuttatásáról. Az akciócsoporthon honlapján letölthető formában, és papír alapon pályázati csomag formájában tartja rendelkezésre.

Költségei: 300.- e Ft

4) Indokolt esetben szakértők bevonása a döntés-előkészítésbe

Amennyiben a gesztor már a döntés előkészítő szakaszban szükségét látja egy adott speciális esetben szakértői vélemény csatolását az előterjesztett pályázathoz megteheti. De ebbe a kategóriába tartozik az is, ha a HBMB dönt szakértő bevonása mellett egy esetleges vitás vagy speciális szakértelmet igénylő esetben.

Költségei: 600.- e Ft

5) Bíráló Bizottság titkársági feladatok bizottsági ülések előtt, alatt, után

A tipikusan titkársági feladatok tartoznak ide, a HBMB elnökének (vezető szerv) utasítása alapján az ülések összehívásától az előkészítő anyagok előzetes szétküldésén át a jegyzőkönyvvezési és utómunkálatokig bezárólag.

Költségei: 1 250.- e Ft

Ellenőrzési feladatok:

1) Időarányos teljesítések helyszíni ellenőrzése

A gesztor köteles minden egyes nyertes pályázat megvalósításának ütemét a helyszínen ellenőrizni a HBMB kijelölt tagjának és/vagy az MVH munkatársának bevonásával.

Költségei: 1 570.- e Ft

2) Indokolt esetben szakértők bevonása

Az előző pontban leírt ellenőrzés alkalmával egyes speciális ismeretet igénylő projekt esetében a gesztor saját hatáskörben és/vagy a HBMB döntése alapján az ellenőrzés lebonyolításába szakértőt von be.

Költségei: 650.- Ft

Nemzetközi együttműködés koordinálása:

(fordítás, tolmácsolás, levelezés, kommunikáció)

Az akciócsoporthon nemzetközi kapcsolatainak kialakításáért ill. fenntartásáért, ápolásáért a gesztor a felelős. Fő cél az, hogy az akciócsoporthon minél több nemzetközi projektben vegyen részt. A folyamatos hálózati munkában való aktív részvételről jelentéseket készít az akciócsoporthon felé.

Költségei: 1 200.- e Ft

3.4. A pénzügyi terv és a pénzügyi terv időbeli ütemezésének rövid, szöveges indoklása

Az időbeli ütemezésről gyorsan áttekinthető képet ad az alábbi vonalas időrendi táblázat. Az időbeli ütemezés tervezésénél azzal számolunk, hogy a program bevezető lépéseit, az első lakossági tájékoztatásokat 2006 márciusában kell megkezdennünk.

Koncentráltan vannak feladatok, melyeket a projekt indulásakor kell elvégezni a későbbiek sikeres bonyolítása érdekében. Ezek a tájékoztató kiadványok, logó, honlap, de ide tartoznak a lakossági fórumok is. A honlap induláskor történő elkészítését és annak folyamatos fenntartását a három év során szemlélteti a teljes időszakon végig futó vonal.

Már a pályázatok kiírása előtt el kell készíteni a terv teljes lebonyolításához szükséges dokumentumokat is.

Az önkormányzatok által a helyi lapokban fenntartott folyamatos tájékoztatás szintén végig fut a teljes időszak alatt.

Úgy ítéljük, hogy a pályázattalás folyamata – az ide bevont esetleges szakértők igénybevételevel és a HBMB munkával együtt - a második esetleg harmadik forduló miatt át fog húzódni a 2007-es évre.

Az ellenőrzések – ismét a szakértők esetleges bevonásával együtt – csak az első fordulóban már sikeres pályázatok megvalósulásának folyamatában kezdődik és mintegy egy év alatt le is bonyolódik.

A nemzetközi együttműködésre irányuló hálózat építőmunkát már az idei évben megkezdjük és folytatni kívánjuk a program teljes ideje alatt és remélhetőleg még azután is.

<i>A gesztor tervének időbeni ütemezése</i>													
Feladatok, tevékenységek megnevezése		2006				2007				2008			
1.	A helyi akciócsoport kommunikációs feladatainak technikai lebonyolítása	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
1.1.	Kiadvány(ok) készítése	_____											
1.2.	Logó + honlap vagy kapcsolat készítése meglévő honlaphoz, karbantartás, frissítés	_____											
1.3.	Fórumok (minimum 5 db)	_____											
1.4.	*Más, a kommunikációval vagy a hálózatépítéssel kapcsolatos tevékenység	_____											
2.1	A Terv lebonyolításához szükséges dokumentáció elkészítése	_____											
2.2	Pályázati űrlapok, információs anyagok elérhetőségének biztosítása, tanácsadás, ügyfélszolgálat	_____											
2.3	Pályáztatás, pályázatkezelés	_____											
2.4	Indokolt esetben szakértők bevonása a döntés-előkészítésbe	_____											
2.5	Bíráló Bizottság titkársági feladatok bizottsági ülések előtt, alatt, után	_____											
3.1	Időarányos teljesítések helyszíni ellenőrzése	_____											
3.2	Indokolt esetben szakértők bevonása	_____											
4	Nemzetközi együttműködés költségei (fordítás, tolmácsolás, levelezés, kommunikáció)	_____											

IV. A Terv LEADER-szerűsége(2-3 oldal)

A program készítés folyamatának első percétől kezdve rendező elvként tartottuk szem előtt a LEADER szemlélet valamennyi ismérvét.

A Galga menti Helyi Vidékfejlesztési Terv a földrajzilag, ökológiailag, gazdaságilag, kulturálisan jól lehatárolható térség sajátosságaiból indul ki, melyet a helyzetfeltárás és a SWOT elemzés jól körvonalaz. Ebben hagyományosan a mezőgazdaságnak – terveink szerint a jövőben a Fenntartható Tájgazdálkodásnak - a kultúrájának és a szolgáltatásoknak meghatározó szerepe van.

A térség jövőképét a Terv ebből a sajátos helyi helyzetből kiindulva, de a hazai, az európai és a globális folyamatokat is figyelembe véve fogalmazza meg. A program abból a feltevésekből indul ki, hogy a globális és európai kihívásokra nem adható megfelelő válasza a helyi értékek, a helyi erőforrások – a megújuló energiát is ide értve - fenntartható hasznosítása, a helyi „immunrendszer” erősítése nélkül. Az ennek megfelelő eszközrendszer kialakítását az „Ökoszociális Helyi Gazdaság” koncepciójának a keretei között, azt tartalommal megtöltve képzeljük el. Ez egyben a program átfogó célja is.

A célhoz vezető utat öt prioritás mentén két intézkedésre, és három-három alintézkedésre bontottuk le. Az egyik intézkedés gazdasági-, a másik pedig társadalmi ill. horizontális jellegű. Az utóbbi az átfogó egységes kommunikációt és arculat kialakítását jelenti. Ez a szerkezet tükrözi a program címét és átfogó célját.

A jövőképet és annak lehetőség szerinti közel teljes megvalósítását 10-15 éves távlatra tettük. Az alprogramok érvényessége, azok iránymutató volta ennek az intervallumnak mintegy a harmadát - felét fedi, az intézkedések még rövidebb időtávba tekintenek, ez a táv pedig a jelenlegi LEADER+ keretén belül 2 év alatt elvégezni tervezett fejlesztéseket, projekteket foglalja magában.

A program a kistérségi fiatalok és nők helyzetét kiemelten, a roma és más kisebbségi csoportokét pedig hangsúlyosan kezeli.

4.1. Térség-specifikusság: az akcióterület sajátos problémáinak és lehetőségeinek tükröződése a Tervben, a térségi adottságok jobb kihasználása;

A **területi lehatárolásnál** (a Galga patak völgye) a közigazgatási határok helyett a tradicionálisan meglévő együttműködés, a kulturális azonosulás, a földrajzi összetartozás és meglévő identitástudat játszotta a döntő szerepet. Az alulról építkezés érdekében a programkészítést nem csak a tervező csoport tudásából kiindulva, hanem a fórumokon, fókuszcsoportokban és az akciócsoport üléseken felmerült konkrét igények, elképzelések-, valamint az ezeken korábban készült és most megújított SWOT elemzések alapján kezdtük meg.

A Fenntartható Tájgazdálkodás térségünkben történő elterjesztését **térség-specifikus** elemként kezeljük, mivel hazánk zonális besorolásokat ábrázoló térképén a dombos-, tagolt- táj, intenzív szántóföldi gazdálkodásra kevésbé és nem mindenütt alkalmas, ezzel szemben a tájjal, mint egészszel való komplex tájgazdálkodásra ajánlott.

4.2. Innovativitás, újszerűség, kísérleti jelleg a helyi vidékfejlesztési tervben: új termékek/szolgáltatások, eljárások, megközelítések, kapcsolódások, integratív megközelítés;

Már magának a programnak a szemlélete **innovatív és kísérleti jellegű** a maga öko-szociális gazdasági megközelítésével, de számos egyedi projekt is igen eredeti módon ezt tükrözi. Például a nagycsaládos romák felvetése a mobil kerékpáros KRESZ tanpálya mely a vidéki gyermekek közötti közlekedésének valós veszélyeit hivatott csökkenteni és még egészséges versenyszellem kifejlesztésére is alkalmas. Vagy a folyékony és szilárd biomassa helyi, kisléptékű, eddig itthon nem alkalmazott új terméket, eljárást jelentő formáinak a bevezetése. A kistérségi helyi termékek belső piaca és annak egyes nők helyzetén javító elemeinek a bevezetése (házhozszállítás, bolhapiac, stb.) szintén eredeti, itthon még nem vagy alig alkalmazott formái. De itthon még az innovatív kategóriába tartoznak azok az Európában és a világba már alkalmazott ún. mikro pénzügytechnikák vagy más néven a helyi fizetőeszköz létrehozása, melyek segíthetik a kistérségi kohéziót, a közösségépítést, összetartást és az csökkenthetik a kistérségből az erőforrás kiáramlást.

A vidék sajátos gyengeségei – az elvándorlás, elöregedés - részben a központosított nagyipar és a nagyvárosok fiatalokat elszívó hatásának eredménye. Az új innovatív és kísérleti ökoszociális helyi gazdaság fejlesztési koncepciónak esélye van ezt a folyamatot lassítani esetleg későbbi nagyobb léptékű alkalmazás esetén megállítani.

4.3. Partnerkapcsolatok kialakítása, erősítése a tervezés és megvalósítás során; erőforrások kombinálása, újszerű összekapcsolása;

Már önmagában az tény, hogy a legelső összejövetelem amikor még csak a polgármesterek ültek össze a kezdeményezéssel járó lehetőségeket, a partneri kapcsolatok erejét és a feladatokat felmérni már döntés született arról, hogy az önkormányzatok egy civil szervezetet a Gaia Alapítványt kérnek fel a program koordinálására. Innen már egyenes volt az út a lakosság és a vállalkozók, mint partnerek bevonására.

Ezután a partnerség és az alulról építkezés biztosítása érdekében számos lakossági fórumot akciócsoport és HBMB értekezletet valamint tervező bizottsági ülést tartottunk.

A szektorok közötti arányok (**partnerség**) megtartását nem kellett semmilyen adminisztratív eszközzel befolyásolni azok spontán is egészséges arányokban alakultak ki, noha a vállalkozók aktív szerepvállalásán lehet javítani.

4.4. A Terv(ezés) kommunikációja

A tervezés kommunikációja már az első fordulóban megkezdődött. Már a lakossági fórumokon, és utána mindegyik összejövetelem hangsúlyoztuk a tervezői csoportban való részvétel lehetőségét, szükségességét és fontosságát. Valószínű, hogy ennek eredményeként (vagy reménykedjünk, hogy egyébként is) minden nehézség nélkül nyolc főre alakult a tervező csoport. Külön pozitívum, hogy az összetételben a térség elismert szakemberei tudtak és voltak hajlandók aktív szerepet vállalni. A tervező csoportban van polgármester, jogász

agrár-környezetvédelemmel foglalkozó kutató, tanár, népművelő, agrármenedzser. A nemek szerinti összetétel (50% nő) és a korszerinti is kedvező (30% fiatal). A térségen belüli földrajzi megoszlás is elfogadható.

A Terv kommunikációját informálisan első sorban a csoport tagjai végzik, ki-ki a maga környezetében lévő érdekeltek körében konzultál az aktuális kérdésekről. A Terv intézményesített kommunikációja pedig az Interneten keresztül történik. Vagyis az érdeklődők igény szerint drótpostán juthatnak hozzá és erre a lehetőségre minden fórumon felhívjuk a figyelmet.

4.5. Alulról építkezés, részvételen alapuló tervezés, közösségi részvétel;

Az akció csoport összetétele optimális annak ellenére, hogy semmilyen mesterséges beavatkozást vagy korlátozó szabályt nem kellett alkalmaznunk. Gondoskodtunk azonban a lehető legteljesebb és széleskörű körű tájékoztatás biztosításáról. Minden településen legalább 5, de néhol 10 plakát kihelyezésével biztosítottuk az alapinformációt és azt, hogy hogyan lehet a fórumokon részt venni és csatlakozni. Nagy hangsúlyt helyeztünk a fórumokon (fókuszcsoport megbeszélés) a minél teljesebb körű tájékoztatásra és a közös eszmecserére. Elmondhatjuk, hogy a később intézkedésekké és alintézkedésekké formált ötletek mindegyike a lakossági fórumokon került felszínre. A tervező csoportnak már nem kellett semmit „kitalálnia” csupán a szerkezeti kereteket szakszerűen és konzekvensen összeállítani. A rendelkezésre álló idő rövidsége miatt a két pályázati körben ugyan mindössze csak 10 nagyobb létszámú- (4 akció csoport- 3 HBMB ülés- 3 lakossági fórum) és 6 kisebb létszámú tervezői ülést tartottunk, de az akció csoportban való regisztráció magas száma és az aktivitás biztató jel.

4.6. Hálózat-építés, tapasztalat-megosztás

Akciócsoportunk kevesebb településsel, de részt vett már a kísérleti LEADER programban is. Már annak a programnak a megvalósítása során is mindvégig jól működött a hálózatépítés. Rendszeresen találkoztak a HVACS-ok, hogy megosszák tapasztalataikat. Ebben az akkori akciócsoportunk mindig aktívan vett részt és a jelenlegi akciócsoport több tagja már ott tanulta a LEADER szemléletet, amit e program tervezése során kiválóan tudunk alkalmazni.

A hálózatépítő tevékenységünk eredményeként már 2004 áprilisában meg tudott alakulni a Magyar LEADER Szövetség. A LEADER Szövetség székhelye azóta is térségünkben van és a Szövetség honlapját gesztorszervezetünk a Gaia Alapítvány gondozza. Azóta is ez az a társadalmi szervezet, ahol a LEADER szellemű hazai hálózatépítést folytatjuk országos és helyi rendezvények rendezésével. A különböző rendszeres találkozókon adjuk át egymásnak tapasztalatainkat és a nemzetközi hálózatépítés is szervezeten folyik a LEADER Szövetség gondozásában. (lásd még a nemzetközi együttműködésnél!) A Szövetség tagja az európai nemzeti LEADER szervezetek Európa szintű szövetségének az ELARD-nak. Ebben a szervezetben számos nemzetközi projektben való részvételre kaptak meghívást hazai tagjaink – köztük a mi akciócsoportunk is.

A térségi szintű hálózatépítés szintén beindult és ehhez jelenleg a Terv készítésének folyamata szolgáltatja a fő motivációt. Azonban az akciócsoport tagjai között az egymás rendezvényeinek a látogatása már szintén megkezdődött.

4.7. Kiegészítő jelleg: a más pályázati forrásokból nem támogatható fejlesztések súlya

A tervezett intézkedések és alintézkedések, mint tevékenységi körök több szállal kapcsolódnak ill. egészítik ki úgy az uniós, mint a hazai támogatási rendszereket. A kapcsolódás ill. kiegészítő jelleg vizsgálatának egy lehetséges vezérlő elve a „főáram”-hoz való viszonynak- (ez tükrözi a kapcsolódást), valamint az „innováció” mértékének (ez tükrözi a kiegészítő jelleg) az elemzése.

Az I./1 alintézkedés, mely a mezőgazdaság szerkezeti átalakítását célozza, egyebek mellett az AVOP-on keresztül kapcsolódik a főáramhoz, hiszen ennek az uniós/hazai jogcímnek folyamatos és fő törekvése a szerkezet átalakítás. Azon belül is leginkább az agrár-környezetvédelmi programokhoz kapcsolódik ez az alintézkedésünk. Kiegészítő jellege pedig abban áll, hogy az agrár-környezetvédelmi program nem emeli ki külön a biomassza energetikai célú termesztését, a helyben sajtolt növényolaj közvetlen hajtóanyagként történő felhasználása pedig hazánkban teljesen a kísérleti innováció területére esik. Ezenközben pedig az alternatív energia hordozók részarányának növelése az EU egyik fő prioritása. Ebben az alintézkedésben ösztönözni

tervezett másik csoport - a bármilyen szempontból speciális növények termesztése – hasonlóképpen egyszerre kapcsolódó és kiegészítő a hazai és az uniós jogcímekhez viszonyítva.

Az I./2 alintézkedés szintén kapcsolódó, mivel a hozzáadott érték növelése, a feldolgozás több uniós/hazai jogcím szerint is támogatandó, kiegészítő jellege pedig abban áll, hogy az ösztönözni tervezett kultúrák itt leírtak szerinti feldolgozása (gazdaságon belüli növényi hajtóanyag előállítás, kisléptékű élelmiszer feldolgozás) nem tartozik a főáramba.

Az I./3 alintézkedés a védjeggyel ellátott helyi termékek kereskedelmének támogatását célozza és ezzel kapcsolódik az unió földrajzi eredetjelölt, tradicionális vagy különleges eljárással előállított termékek megkülönböztető jelölését szabályozó stratégiájához. Kiegészítő jellege viszont abban áll, hogy míg az uniós stratégia a különleges jelölésű termék versenyképességét a harmadik piacokon célozza növelni, addig programunkban megvalósuló kereskedelem a helyi piacok számos ki nem használt és elhanyagolt előnyét kívánja a fenntarthatóság szolgálatába állítani az aláírt WTO szerződéseink megsértése nélkül.

Alintézkedéseink kiegészítő jelleggel kapcsolódnak továbbá a hazai munkaerőpiaci, esélyegyenlőségi, környezetvédelmi, vidékfejlesztési és más hasonló központi stratégiai törekvésekhez.

A LEADER-ség szempontjából ugyancsak fontos a belső programon belüli kiegészítő jelleg szintén megjelenik programunkban nemcsak az alintézkedések egymást kiegészítő jellegében, de azáltal is, hogy a már meglévő hagyományos és nagy múltú mezőgazdasági tevékenységet egészíti új innovatív eljárásokkal.

4.8. A program kiterjedtsége (a tervezett támogatottak száma: max. projekt-méretek/ összes forrás)

A program kiterjedtsége szintén megfelel az elvárásoknak, hiszen 90 nyertes pályázattal számolunk ami várhatóan mintegy 200 beadottból kerül kiválasztásra átlagosan 700-800 e Ft támogatási összeggel a 18 településre terjedően, 35 000 lakosú térségünkben.

Az egy pályázatra jutó maximális támogatás mértékét csak két – véleményünk szerint költségigényesebb alintézkedésnél állapítottuk meg 5 000.- e Ft összegben. A többi alintézkedésnél 2-3 4 M Ft-ban maximáltuk.

Másként fogalmazva az akció csoport határozottan amellett a stratégia mellett döntött, hogy a jelen szakaszban a program minél szélesebb körű kiterjedtsége a legfontosabb. Nem titkoltan tette ezt azzal a szándékkal, hogy így szélesebb és szilárdabb alapot készítsen elő a térségben az unió későbbiekben várhatóan növekvő vidékfejlesztési jellegű támogatásai számára.

4.9. A program szerepe a helyi társadalom formálásában, kohéziójának erősítésében, a programon túlmutató partnerségi együttműködések kialakításában

Programunk - beleértve a tervezett képzést, közösségfejlesztést, kulturális, turisztikai és sport tevékenységet, stb. - megvalósulása esetén az érintett települések társadalmát formálja és azáltal fejti ki kohéziót erősítő hatását, hogy általában a helyi társadalom, de különösen a nők és fiatalok társadalmi aktivitása megnő. Az összehangolt kulturális tevékenység és az azt bemutató P&R és kommunikáció által nő a kistérség ismertsége és elismertsége, ami, hosszabb távon az itt élők identitás tudatának – ami a kohézióval egyenlő - javulását eredményezi. A kistérség társadalmában hosszabb távon megjelenik az önkéntes összefogás és együttgondolkodás a közös jövő felépítése érdekében. Meg vagyunk róla győződve, hogy a „Kistérségi Parlament” intézménye, mint a szubszidiaritás gyakorlati megvalósításának terepe - megfelelő működés esetén - biztosítja a kohézió és a partnerség elmélyülését, és a LEADER szemlélet hosszú távú társadalom formáló hatását is.

A program továbbá azáltal is formálja a helyi társadalmat, hogy egyik intézkedésével annak legmeghatározóbb elemére a gazdaságra koncentrálnak, miközben a fenntarthatóság további két pillérének (társadalom, környezet) a szempontjaira is egyformán tekintettel van.

Az azonnali konkrét pozitív eredmények mellett hosszabb távon is megmarad annak hatása, hogy a helyi gazdaságot erősítve állítja azt fenntartható pályára. Ez biztos „immunitást”, védelmet, stabilitást kölcsönöz a helyi társadalom számára az állandóan változó már már alig követhető és mindenképp a fenntarthatóság ellen ható külső hatásokkal szemben. Fő célkitűzését az agrárstruktúra átalakítását alkalmazza a társadalmi feszültségek oldására azáltal, hogy nem csak a helyi gazdaságot állítja egy fenntartható pályára, hanem eközben és ezen belül a nők és fiatalok – benne a hátrányos helyzetűek - szerepét, társadalmi aktivitását céltudatosan is ösztönzi.

A Fenntartható Tájgazdálkodás keretében az ökológiai gazdálkodás és a speciális kézimunka igényesebb kultúrák termesztése, azok tájjellegű feldolgozása és a helyi piacokon történő értékesítése az adott területre vetített munkalehetőségek számát akár megtízszerezheti.

Programunk az öko-szociális helyi gazdaság- és a fenntartható vidékfejlesztés megteremtésével egyértelműen a mai fiatalok és a jövő generáció esélyeinek a biztosítása érdekében lép fel. Rájuk is kiterjesztve ezzel a társadalmi kohézió fogalmát. Átfogóan a mai gyermekek és fiatalok esélyét szeretné biztosítani arra nézve, hogy a korlátozottan rendelkezésre álló erőforrások számukra is rendelkezésre álljanak.

Valamennyi alintézkedés konkrétan is szolgálja a fiatalok hosszú távú érdekét azáltal, hogy olyan új és innovatív tevékenység megkezdésére ösztönzi őket, mely jelen ismereteink alapján a jövőről alkotható képbe harmonikusan illeszkedik bele – megelőzve ezzel a későbbi frusztrációt, konfliktust. Mindezekkel – azt gondoljuk, hogy hozzájárulunk későbbi helyben maradási esélyeik növeléséhez is.

Egy intézkedésünk teljes egészében- és közvetlenül, a többi intézkedésünk pedig kiemelten a nők hosszú távú esélyeinek növelésére irányul ezzel erősítve a társadalmi kohéziót. Számos projekt javaslat kifejezetten e célcsoport társadalmi-, gazdasági aktivitásának élénkítésére irányul. A baba-mama klubok kistérségi hálózatának létrehozása, kifejezetten a nők sport tevékenységének a támogatása, az ökológiai termékek házhozszállításának megszervezése, általában a nők, de kiemelten a kismamák és fiatal anyukák életkörülményeinek és ezáltal hosszú távú esélyegyenlőségüknek a javítását szolgálják.

A pályázatok kiírásánál a fiatalokhoz és a romákhoz hasonlóan szintén többlet pontokkal kívánjuk ösztönözni azt, hogy e csoport részvétele és esélyei javuljanak.

Programunk nem irányul kiemelten a hátrányos helyzetű csoportok esélyeinek a növelésére, de bizonyos többlet ponttal ebben az esetben is ösztönözni tervezzük azokat a pályázatokat, melyek e csoport életminőségét és esélyét is hivatott javítani. Érkeztek projekt javaslatok nagycsaládos romák részéről, vagy a nemzetiségi kisebbségek kulturális életének a támogatására vonatkozóan, melyeket az intézkedésekbe foglaltuk. Úgy gondoljuk, hogy amit a többi célcsoport kapcsán a hosszú távú kedvező hatásokról részvételről és a partnerség elmélyítéséről elmondtunk az erre a célcsoportra is fokozottan érvényes.

V. Tapasztalatok, várható eredmények, hatások, fenntarthatóság (2-3 oldal)

5.1. A pályázatot készítő munkacsoport tervezés során szerzett, hasznosítható tapasztalatai

A pályázatot készítő akciócsoport hangulatát végig a közös munka során az óvatós bizakodás jellemezte. Bizakodó volt, mert, ha a LEADER szemlélet valakit megérint az bizakodóvá válik. Ugyanis felvillan annak reménye, hogy esetleg mégis beleszólhatunk sorsunk alakításába. Ugyanakkor az óvatosság, a kétely is rögtön megjelenik, hiszen a lehetőség reményét már annyiszor felvillantották.

Rossz hatással volt a folyamatokra az a tény, hogy a nyár folyamán közösen nagy lendülettel megkezdett munka az ősz során megtorpant. Az előre meghatározott ütemtervet nem sikerült tartani. Majd a második forduló kiírása és annak beadási határideje közötti idő nemcsak, hogy nagyon rövid lett a minőségi, élvezettel végezhető munka szempontjából, hanem az ünnepi előkészületek is nehezítették sokak számára a nyárihoz hasonló aktív részvételt.

Érdekes tapasztalni, hogy az érintettek köre hogyan oszlik három csoportra. Az egyik egy kis csoport, amelyik a lehető legteljesebb mértékben azonosul a feladattal és a lehetőséggel, a másik csoport pedig kívár. Várja, hogy valami történjen mielőtt maga is mellé áll az ügynek. Végül a harmadik – ez a lakosság túlnyomó többsége – egyelőre semmilyen érdeklődést nem mutat.

A két utóbbi csoport megnyerése az ügynek - jelenti az igazi kihívást. Az ő számukra valószínű, hogy csak a program következetes előrehaladása és kézzel fogható sikerei fogják a meggyőző érvet jelenteni.

5.2. A tervezésnek és a megvalósításnak a partnerkapcsolatok kiterjesztésére és elmélyítésére gyakorolt hatása

A tervezés folyamata rendkívül alkalmas arra, hogy a résztvevők megismerjék egymást, vagy, ha már korábban is megvolt az ismeretség, akkor ez egy új nézőponttal gazdagodjék. A partnerkapcsolatok kiteljesedéséig és elmélyítéséig hosszú az út onnan, hogy előírászerűen kötelező az együttműködés a közös projektben való részvétel érdekében. Az a felismerés, hogy az együttműködés nem csak kötelező, de még gyümölcsöző is lehet, nem jön magától és automatikusan.

A különböző érdekű partnereknek már a tervezési folyamat során gyakorolniuk kellett a kompromisszumkészségüket. Kezdetben volt, aki a gazdasági jellegű fejlesztésre esküdött mondván, hogy ma csak az számít, csak az hozhat mérhető eredményt. Míg azoknak, akik a kultúra vagy a emberi értékek mentén történő összefogás elmélyítésére szerették volna helyezni a hangsúlyt komoly érveket kellett felszínre hozni, hogy legalább félúton találkozzon a kétféle szemlélet.

Meggyőződésünk, hogy ennek a kétféle szemléletű együtt tervezési folyamatnak az eredményeként jó program és stratégia született. Az elkészült HVT, mint közös produktum jó példája annak, hogy kompromisszumkészséggel mindkét tábor nyerhet. Úgy gondoljuk, hogy sikerült a gazdasági irányultságú intézkedést és a társadalmi jellegűt úgy összehangolni, hogy a kettő egy valódi egységet alkosson.

Még csak az együtt tervezés szakaszán vagyunk túl, de biztosak vagyunk abban, hogy ha lehetőséget kap az akciócsoport a terv megvalósítására, akkor az a partnerkapcsolatok további kiterjesztését és elmélyülését fogja eredményezni.

- **Szinergiák (a kapcsolódó intézkedések együttes hatása), az egyes intézkedések katalizátor hatása**

Helyi Vidékfejlesztési Tervünk két intézkedéscsoportból és mindkettő esetében három-három alintézkedésből áll. Az I. intézkedéscsoport a gazdasági jellegű alintézkedéseket, míg a II. főleg a humán vagy társadalmi jellegű alintézkedéseket fogja össze.

A két intézkedéscsoport tudatosan épül egymásra. Valamennyi alintézkedésnek – legyen az az I. vagy a II. csoportban – a képzés és a közösségfejlesztés adja az alapját. Képzésen kell átesnie azoknak a vállalkozóknak is akik pályázni szeretnének valamely meghirdetett gazdasági tevékenység folytatására, hogy ezzel alakuljon a közös cél és biztosítva legyen, hogy valamennyi érdekelt abba az irányban is halad. De bizonyos alapképzést kínálunk a gazdasági jellegű alintézkedésekben nem érintett nők, fiatalok részére is beleértve a hátrányos helyzetűek csoportját is, megint csak a későbbi közös gondolkodás megalapozása érdekében.

Az II. intézkedésben támogatni tervezett szaktanácsadás első számú célcsoportja szintén főleg a I. intézkedés végső kedvezményezettjeinek csoportja.

A II. intézkedéscsoportnak a 2. alintézkedése esetében - mely a kultúra, sport, turisztika területeinek támogatását célozza – talán nem annyira nyilvánvaló a közvetlen kapcsolódás. Hiszen ezekben a tevékenységekben való aktív szerep vállalás nem feltétele a többiben való részvételnek, de az a tény, hogy valamennyi tevékenység esetében azonos kommunikációs rendszerhez (II./1) tartoznak a szereplők és azonos védjegy (II./3) hírnevét öregbítik mégis jelent valami kapcsolódást, összetartozást.

A II. intézkedéscsoportban kialakítandó kistérségi arculat és védjegy haszna nyilvánvalóan az I. intézkedéscsoport valamennyi végső kedvezményezett gazdasági tevékenységének sikerét közvetlenül szolgálja.

Az I. intézkedés csoport 3. alintézkedése, mely a kistérségi helyi termékek helyi piacainak kialakítását célozza nyilvánvalóan főleg azokra az itt élő nőkre és más vásárlókra épít akik a II. intézkedéscsoport 1. alintézkedése keretében kaptak alapképzést, ahol megismerhették a termékek előállításának körülményeit, környezetre egészségre gyakorolt kedvező hatásukat és tudatos vásárlóivá váltak azoknak a termékeknek.

Még sokáig lehetne bogozni a két intézkedés célcsoportjainak és tevékenységi köreinek különböző átfedéseiből adódó kapcsolódásukat, de talán már az elmondottakból is kitűni a sokrétű szinergia hatás tudatos alkalmazása, hiszen e nélkül nehéz lett volna megteremteni a célul kitűzött kistérségi kohéziót.

A tárgyalt intézkedésen belüli alintézkedések kapcsolódása, szerves egymásra épülése, már csak a szinergia hatások erősítése miatt is mindvégig célként lebegett a tervező csoport tagjainak szeme előtt és ez szándékunk szerint a leírásból nyilvánvalóvá kell, hogy váljék.

Ennél tovább menve célunk, hogy ne csak a tervezés során jusson érvényre az intézkedésen belüli alintézkedések közötti kapcsolatrendszer, hanem az érdekelt felkészítésével, a pályázatok kiírásával és a végső projektek kiválasztásával maguk a megvalósult projektek is ne csak kapcsolódjanak egymáshoz, de mint egyazon rendszer elemei építhessenek a szinergiahatásokra.

A Terv ennek összes előfeltételét hordozza. Az I./1 alintézkedés főleg kétféle speciális mezőgazdasági alapanyag előállítását (energetikai, és élelmiszeripari) célozza, míg az I./2 alintézkedés főleg az előbbieken előállított alapanyagok feldolgozását, és végül az I./3 alintézkedés az előbbieket értékesítésének kérdését fogja megoldani. Így egy koherens egészzé, egy kistérségi gazdaságfejlesztési programmá állnak össze az elemek. Ezzel a komplex és koherens rendszerrel kívánjuk biztosítani azt, hogy az több legyen, mint egyszerűen az alkotó elemek összege.

A kétféle termékcsoportnál az előbbi vonulat kissé eltérően valósul meg, hiszen az energetikai célú biomassa előállításában nem mindig van szükség további feldolgozásra vagy legalábbis ez a feldolgozás kevésbé igényes a hatósági engedélyek megszerzése szempontjából, mint az élelmiszer feldolgozás és minden további nélkül történhet magában az előállító gazdaságban.

Az intézkedések ebben az intézkedéscsoportban is úgy lettek megfogalmazva - az I. intézkedéshez hasonlóan -, hogy azok egymásra épülése, kapcsolódása és az abból adódó szinergiahatás érvényesülni tudjon.

II./1 A program megvalósulását segítő oktatás, szaktanácsadás, közösségfejlesztés, kommunikáció

Nemcsak ezen az intézkedésen belüli tevékenységek, de az egész program során megvalósítani tervezettek a képzésre, a kommunikációra és a közösségfejlesztésre épülnek, de a szaktanácsadásra vonatkozó igény szintén valamennyinél várható. Így ennek az alintézkedésnek a kapcsolódásai adottak.

Ez az alintézkedés mintegy az alapját képezi valamennyi továbbiaknak.

II./2 Kulturális, turisztikai és sport rendezvények

A kistérségi- kohézió és identitástudat megteremtése szintén átszövi a teljes programot. Ennek egyik leginkább eredményre vezető eszközét látjuk a közös kulturális, turisztikai és sportrendezvények megrendezésében is. A kistérségi arculat kialakításának és majd promóciójának is remek lehetősége rejlik ezen alintézkedés keretei között.

II./3 Kistérségi arculat és védjegy kialakítása az egységes arculat alkalmazása érdekében, kulturális, gazdasági és kommunikációs területeken egyaránt

Ennek az alintézkedésnek már a címe is utal számos kapcsolódásra a többi alprogrammal, amelyik a kulturális rendezvényeket, a gazdasági intézkedéseket és a kommunikációs feladatokat fogja össze.

A kistérségi arculat és védjegy kialakítása, mint itt megfogalmazott cél szintén önmagáért beszél mikor a többi alintézkedéshez fűződő kapcsolata a kérdés. Ez az alintézkedés a megvalósításért a felelős a többi valamennyi pedig része az arculatnak és felhasználója a védjegyeknek.

• Kockázat-elemzés: milyen tényezők veszélyeztetik a program megvalósíthatóságát)

Ez alatt az alcím alatt valójában valamennyi – a SWOT elemzésnél felmerült – „gyengeség” és „fenyegetettség” elemzése helyénvaló volna. Ezt nem tesszük csupán utalunk arra, hogy az ott ismertetetteket kockázati tényezőként tartjuk a figyelem előterében. Itt csak a két legmarkánsabb kockázati tényezőt tárgyaljuk:

- Az egyik legjelentősebb kockázati tényező az **innovativitás magas foka**.

SWOT elemzés során valamint a fórumokon, az akciócsoport- és tervezői értekezleteken megfelelően kirajzolódott a tény, hogy Helyi Vidékfejlesztési Tervünk – benne az itt tárgyalt intézkedés csoport - az átlagosnál jóval több és erősebb innovatív jegyet hordoz magán. Elemzést követő következtetésünk az lett, hogy vidékfejlesztési szempontból vizsgálva a kistérség jelenlegi helyzetét, valamint figyelembe véve a LEADER adta lehetőségeket és kereteket csak a tervezett innovatív intézkedések adják a megfelelő választ a kihívásokra. Tehát ezt így kell vállalnunk!

Ugyanakkor jelentős kockázati tényező az, hogy a lakosság jelenlegi érdeklődése, ismeretszintje, prioritásai vajon milyen viszonyban vannak a tervezett fejlesztésekkel? Okunk van feltételezni, hogy a programban megfogalmazott célok, jövőkép, prioritások nem esnek egybe a lakosság általános gondolkodásával. Ezt a kockázati tényezőt reméljük valamelyest enyhíteni a II. intézkedéscsoportba tartozó képzés, közösségfejlesztés és kommunikációs stratégiánk céltudatos megvalósításával.

- A másik legjelentősebb kockázati tényező a **mezőgazdasági szerkezet lomha alkalmazkodó képessége**.

Ezt láthattuk az elmúlt két évben is a magyar mezőgazdaság folyamataiból. A szerkezetváltás lomhaságának tényezőit elemezve megtaláljuk a technikai, piaci, emberi tényezőket egyaránt.

Úgy látjuk, hogy esetünkben ez a kockázati elem a széleskörű tájékoztatás, a szinergia hatások és a programunk vertikális integráló hatásának (termesztés, feldolgozás, értékesítés) érvényesítésével szintén kezelhetővé válik.

A kockázatok mérlegelésénél ismét a SWOT elemzés „veszélyek” ill. „gyengesége” részben megfogalmazottak adnak jó alapot a továbbgondolásra. Általában elmondható, hogy az ott megfogalmazott aggodalmak veszélyek és gyengeségek akadályozhatják ill kockázatosabbá tehetik az intézkedés megvalósítását.

Az alábbiakban áttekintünk néhányat a kisebb dőlt betűvel szedett SWOT megállapításaiból, melyek kockázatként szóba jöhetnek. A kockázati tényezőket két csoportba osztjuk. Az egyikbe azokat, melyekre a program megfelelő megoldást kínál, a másikba azokat, melyeket végig a projekt időtartama alatt kockázati elemként kell számontartanunk:

Kockázati tényezők melyek kiküszöbölésére a program megfelelő választ ad:

- *Nincs egységes kistérségi arculat,*
- *Információhiány gátolja az összefogást*
- *A kulturális tevékenység összehangolása nem jellemző*
- *Gazdák ismeretei gyorsan elavulnak*
- *A nők és fiatalok társadalmi élettere helyben korlátozott*

Kockázati tényezők, melyek elhanyagolásuk esetén akadályozhatják az intézkedés megvalósítását:

- *Kevés fiatal ápolja a hagyományt*
- *Elvándorlás*
- *Korlátozott a helyi döntési jogkör*
- *Kultúrára kevés közpénz*
- *A globális ipari kor lepusztítja a kulturális értéket*
- *Városok elszívják a fiatalokat*
- *A szociál politika nem ösztönöz a változtatásra.*
- *Kilátástalan jövő, csökkenő születés*
- *A politika nem elég vidékpárti*

A fentiekben csoportosított, a SWOT elemzésből átvett kockázati elemek mellett meg kell említenünk még egyet, mely talán mindegyiknél fontosabb lehet: ez a **lakosság érdektelensége** ill. az, ha az akció csoport és intézményei nem tudják a lakosság széleskörű érdeklődését felkelteni a programban való részvétel iránt.

- **A program eredményeinek fenntarthatósága (pénzügyi, gazdasági, társadalmi, természeti és épített környezeti valamint intézményi fenntarthatósága)**

Ezen intézkedéscsoport alatt a fórumokon felmerült igények és projekt ötletek mentén szeretnénk a térség mezőgazdasági és más ide kapcsolódó vállalkozóit ösztönözni a szerkezetváltásra. A alapanyag előállításnak két fő ága bontakozott ki az egyik az energia célú biomassza termesztése, a másik pedig a kézimunka igényes, magas minőséget képviselő élelmiszer alapanyag (biotermék, gyógy és fűszernövény) előállítása valamint mindkét termékcsoport feldolgozásának és értékesítésének a megoldása ugyanennek a Helyi Vidékfejlesztési Tervnek a keretén belül.

Az eredmények továbbvitelének és fenntarthatóságának egyik biztosítékát éppen abban látjuk, hogy intézkedéseink és alintézkedéseink koncentráltak, programunk egésze viszont a teljes vertikumot igyekszik átfogni.

A biomassza energia célú termesztésének fokozása szerepel az EU következő tervidőszakának prioritásai között. A magas minőségű, nagy élőképességű ráfordítású ökológiai gazdálkodás pedig már a jelenlegi tervekben is jelentős helyet foglal el az agrár-környezetvédelmi programban. Mondhatjuk tehát, hogy a projektek fenntarthatóságára egyfelől az EU szakmapolitika irányából megvan a „felhajtóerő”, másfelől a tervezett termékcsoportok vonatkozásában a fizetőképes kereslet is biztosított úgy az olcsóbb helyben előállított energia, mint a helyi különleges élelmiszerek esetében. Ezt az utóbbi állítást alátámasztják a Biolontroll Hungária és az FVM által közreadott adatok, mely szerint a biotermékek hazai forgalmának évenkénti 25%-ot meghaladó a növekedése.

A projekt által elért eredmények önfenntartó voltát tehát úgy az EU politika jövőképe, mint a fogyasztói és termelői igény biztosítja.

A projekt bizonyos eredményeinek külső erőforrás felhasználása nélküli továbbvitele, fenntartása csak úgy lehetséges, ha a megvalósítás során sikerül beépítenünk az önfenntartás automatizmusát. Vagyis a projektben

résztevőknek sikerül felkelteni az érdeklődését, a motiváltságát, azt az érzést, hogy ÉRDEMES. A projekt eredményeinek ebbe a csoportjába főleg a képzés, a turisztikai-, sport- és a kulturális rendezvényeket soroljuk. El kell érniük, hogy kikerüljenek a folyamatból azok az aktív szereplők, akik készek a továbbiakban vagy bizonyos önkéntes munkát befektetni, vagy felkutatni és megpályázni forrásokat a program idesorolt elemeinek a fenntartására. Ilyen aktivisták „kinevelése” kiemelt célja az akció csoportnak.

Vannak az intézkedésnek más elemei, melyeket úgy tartunk számon, hogy azokban gazdasági érdek is képes megjelenni és ez tudja fenntartani az elért eredményt. Ilyen például a kistérségi védjegy és a hozzá tartozó kommunikációs munka. Ezt úgy szeretnénk vállalkozó pályázók útján kifejleszteni, hogy az – a kistérségi védjegy - rangra emelkedjen a projekt során és ahhoz később mind több térségi vállalkozás, önkormányzat és civil tartsa érdemesnek csatlakozni termékével, szolgáltatásával és programjával, és ezért érdemes legyen neki fizetnie is. Hasonló továbbélési esélyt tulajdonítunk a helyi fizetőeszköz sikeres bevezetésének és továbbélésének.

A turisztikai táblák kihelyezését vagy a mobil KRESZ pálya megvalósítását lehetővé tevő alintézkedés esetében a táblák továbbélése és hasznosulása (a vandalizmustól eltekintve) hosszú távon biztosított.

A kismamák köré szerveződő különböző funkciójú klubélet fenntartásának biztosítékát abban látjuk, hogy erre igen konkrét és erős igény van és remélhetőleg lesz a jövőben is.

A Kistérségi Parlament fenntarthatósága attól függ, hogy milyen lesz a különböző szintű politikai fogadtatása a kistérségi demokrácia ezen új elemének. Az akció csoport mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy a felelős helyi és országos politikusok lehetőséget lássanak ebben az új intézményben és ne fenyegetettséget.

- **A terv megvalósulásának várható eredményei (a 3. számú mellékletben rögzítettekkel összhangban), a terv megvalósulásának várható eredményei és hatásai a helyi gazdaságra és közösségre**

A 3.sz mellékletben rögzítettek szerint mintegy 200 beadott pályázattal számol a Terv, amelyből mintegy 90 támogatásban is fog részesülni. Így az átlagos projekt méret 850 eFt. A benyújtott pályázatoknak ezt a nagy számát egy viszonylag alacsony felső plafon (5 MFt) beállításával is szeretnénk elősegíteni. Úgy gondoljuk, hogy nagy számú kisebb projekt a LEADER jelenlegi szakaszában jobban szolgálja a helyi gazdaság élénkítését, mivel így nagyobb számú szereplő involválódik.

A 3.sz mellékletben látható számok melyek a Terv munkahelyteremtésre, de még inkább a munkahely megőrzésre gyakorolt hatását mutatják – ígéretesek. Úgy gondoljuk azonban, hogy ezek mellett az eredmény indikátorok mellett, mint a teremtett/megőrzött munkahelyek száma van a Tervnek további hozadéka. Ezek az egészen új termékektől a képzetebb emberfőig terjed.

Az alábbi táblázatban ismét összefoglaltuk a várható projektek számát a mellékletben rendelt másban, mint csak munkahelyben kifejezett eredményindikátorokkal.

Intézkedések sorszama, megnevezése	Projekt becsült száma (db)	Közvetlen eredmények, output indikátorok
I./1. sz. alintézkedés	15	Alternatív energiahordozók termesztésének, felhasználásának országos átlag feletti, EU közeli aránya
I./2. sz. alintézkedés	10	Speciális növények termesztésének országos átlag feletti aránya
I./3. sz. alintézkedés.	10	Legalább 10 új kistérségi védjeggyel is ellátott feldolgozott élelmiszer A kistérségi belső kereskedelem forgalma ezen intézkedés hatására eléri az 50 milliós forgalmat
II./1. sz. alintézkedés.	30	Legalább 100 fő aki a LEADER keretében képzésen vett részt Legalább 200 nő aki érintett a különböző programokban
II./2. sz. alintézkedés.	20	Legalább 15 összehangolt kulturális program 2 év alatt Legalább 10 km kitáblázott erdei út, legalább 5x20 erdei iskolás gyermek,
II./3 sz. alintézkedés.	5	1 db regisztrált kistérségi logó, 10 000 pl. kistérségi szórólap

Úgy gondoljuk, hogy a teremtett/megőrzött munkahelyek mellett legalább olyan fontos lesz a program elismertsége népszerűsége szempontjából az általa létrehozott új termékek-, új közösségek-, az új szemlélet- és emlékezetes kulturális programok.

- **A horizontális szempontok érvényesülése: esélyegyenlőség és környezeti hatások**

Mind a két horizontális szempont esetében elmondható, hogy programunk nem csak, hogy ügyel ezeknek a szempontoknak az érvényesülésére, de kifejezetten e két területen célozza javulást elérni, mondhatni proaktív módon.

Az I. intézkedés – a fenntartható tájgazdálkodás és a belőle származó termékek előállítása értékesítése nem kisebb feladatra vállalkozik, mint a talaj, mint természeti erőforrás és egyik legfontosabb környezeti elem megtisztítására és humusz tartalmának növelésére. Mindezen közben pedig egészséges élelmiszer és biomasszából nyert, ezért CO semleges hajtóanyag is keletkezik a folyamatból. A környezetre gyakorolt hatás szempontjából nehéz lenne fokozni a kedvező környezeti hatásokat.

A II. intézkedésünk képzési alintézkedése pedig a környezeti tudatformálást célozza meg.

Már a tervezés során értékeltük azt a tényt, hogy a mezőgazdaság romló jövedelmezősége (2005-ös évben – 20%) miatt a kizárólag konvencionális gazdálkodásban gondolkodó gazdák kieső jövedelmük valamelyes kompenzálására hajlamosak több vegyszert felhasználni a jövedelmezőség szinten tartása érdekében. Környezeti kockázat szempontjából már tudjuk, hogy ez mennyire veszélyes zsákutca. Programunk részben ez ellen kíván új utakat keresni és ezt a szemléletet a végső kedvezményezettektől is megköveteli a pályázati kiírás és elbírálás során.

Programunk a tervezéstől a lezárásig, a teljes életciklusa alatt hozzáméri intézkedéseit a Környezeti Útmutató előírásaihoz és ezt nem áldozatnak tekinti, hanem lehetőségnek.

Az esélyegyenlőség szempontjából úgy ítéljük, hogy nem elegendő csupán az esély egyenlőségét biztosítani olyan már halmozottan hátrányos helyzetben lévő csoportok esetében, mint a fiatalok, nők, romák és fogyatékkal élők. Itt programunk nemcsak, hogy figyelembe veszi a problémát, hanem elé menve pozitív diszkriminációt alkalmaz a pályázatok elbírálásánál többletpont formájában.

A képzési programokra csak az a pályázó kaphat támogatást, aki biztosítja az azonos tananyag mellett a távoktatás lehetőségét a fogyatékkal élők számára.

Az intézkedési adatlapok kitöltésénél részletesen kitértünk a fiatalok, nők, romák pozitívan megkülönböztetett helyzetére programunk tervezésénél. Ezenkívül az Esélyegyenlőségi Útmutató előírásait mindvégig figyelembe vettük, ahogyan ezt a pályázati kiírásaink során megköveteljük a LEADER program végső kedvezményezettjeitől is.

VI. Nemzetközi együttműködés tervezése (nem kötelező, választható elem, 1-2 oldal):

Kérjük, fejtse ki nemzetközi együttműködésre vonatkozó terveit a lehető legkonkrétabban megjelölve az alábbiakat: előzmények, együttműködési témakörök, partnerek (hazai és külföldi), az együttműködés tervezett formája és tartalma, várt eredményei, az eredmények tervezett további felhasználása, az együttműködés tervezett továbbfejlesztése)

Hálózatépítő munkánk során már hosszú ideje ápoljuk a kapcsolatokat különböző régi és új EU tagállam béli szervezettel, akció csoporttal. A hálózatépítésről szóló fejezetnél ezt részletesen kifejtettük. (lásd még az adatlapot!)

Konkréten három nemzetközi együttműködési programban jeleztük együttműködési szándékunkat.

1) Brandenburgi LEADER Akció Csoport

Kölcsönösen közös kiállításokon való részvétel szerepel a tervekben már 2006 tavaszától. A program keretében januárban Magyarországra érkezik egy brandenburgi vállalkozókból álló delegáció a közvetlen kapcsolatok felvétele céljából itteni magyar kollégáikkal a jövőbeni együttműködés útjait keresve. Ezt a látogatást viszonozza a magyar vállalkozók csoportja az előzetes tervek szerint február folyamán. A kölcsönös látogatások során, az egymás megismerésén túl egy május hónapra tervezett németországi nagy közös kiállításra való részvétel előkészítése is cél. Ez a közös akció jelenti a program első szakaszának zárását. A folytatásról csak a bevezető szakasz tapasztalatainak értékelése után döntenek a felek.

2) LEADER térségek közös nemzetközi értékesítése

A közép olaszországi Rennes tartomány LEADER+ akció csoportja kezdeményeztet egy nemzetközi együttműködést. Bevontak spanyol, portugál, svéd, belga és magyar partnert a projektbe. A projekt lényege, hogy az érintett LAG-ok különböző termékeinek nemzetközi értékesítése céljából valamely európai nagyvárosban egy „Nemzetközi LEADER Áruk Boltját” hoznak létre a partnerek. Sikeres működés esetén további boltok nyitása van kilátásba további nagyvárosokban. Az első bolt tervezett helyszíne – a dolgok jelen állása szerint – Budapest. Ehhez azonban számos kérdés még tisztázásra vár. Ezek között első helyen a finanszírozhatóság áll. Megvalósulás esetén természetesen a projektben való részvételt (termékeik értékesítését) valamennyi magyar érdeklődő HVCS számára nyitva tartjuk.

3) A projekt neve „Catalocal”

Szintén olasz kezdeményezésű a projekt, melyre meghívást kaptunk. A projekt lényege egy közös nemzetközi honlap és egy CD és/vagy DVD lemez, amely katalogizálja a résztvevő projekteket minden elképzelhető és elképzelhetetlen szempontból.

Ezekon a hordozókon megtalálható valamennyi adat a projektben résztvevő valamennyi HVCS –ről. A valamennyi adat alatt a kezdeményezők tényleg valamennyi adatot értik.

A helyi turisztikai látnivalóktól a szabadidő eltöltés mindenféle formája, helyi termékek, és szolgáltatások, mindenféle adatok, szakmai partnerkereső, és sok minden más. Az információ hordozók elkészülte után a projekt nagy nyilvánosságot kapna, annak érdekében, hogy a potenciális érdeklődő közönséghez eljusson a e-katalógus.

_____Köszönjük a figyelmet!_____

Forrás: www.gaiaalapitvany.hu